

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Visegrád, Reneszánsz palota, Herkules kút – Giovanni Dalmata munkája

A rózsára, liliumra / hajnalharmat hull a parkban,
mögötte a szikla orma / nyájas cserjével takartan,
lovagvár a tetejében, / lejjebb magas erdő zöldel,
enyhe lejtő ivel szépen, / úgy békül a hegy a völgygel.

...

S mert örökké lesznek rétek, / találjatok vigaszt ebben:
amit egykor élvezétek, / az most másban hadd élvezzen.
Ne mondhassák, hogy talán mi / szánjuk mástól már e korban:
a gyönyört kell megtalálni / most és minden életsorban.

Goethe: Jelenben a múlt (Részlet)

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
 az Egyháztanács lelkészi elnöke
 523 98 HOKERUM Tángagárde 136
 Mobil: +46-70-602 29 68
 E-mail: tgparokia@gmail.com

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR
 a Stockholmi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács világi elnöke
 országos főfelügyelő
 126 47 HÄGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
 Tel: +46-8-184 172 Mobil: +46-73-966 04 75
 E-mail: gabor.sebestyen@yahoo.com

HERCZEGHNÉ Dr. JUHÁSZ EDIT
 az Uppsalai Gyülekezet megbízott felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 a főfelügyelő helyettese, országos főgondnok
 740 22 BALINGE Akerby 219
 Mobil: +46-73-772 68 25
 E-mail: hunszkita@gmail.com

TÓTH ILDIKÓ
 a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 tiszteletbeli országos főjegyző
 294 34 SÖLVESBORG Rector Dahlsög 4 H
 Tel: +46-456-140 37 Mob: +46-73-025 40 14
 E-mail: tothildiko41@gmail.com

KEDVEK VERONIKA
 stockholmi presbiter, országos jegyző,
 hivatalból részt vesz az Egyháztanács ülésén
 151 33 SÖDERTÄLJE Doktor Martingatan 6 B
 Mob: +46-73-555 41 36
 E-mail: verakedvek@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
 a Malmöi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
 Tel: +46-40-267 638
 E-mail: p.palhazi@gmail.com

Ij. VASZI ÁRPÁD
 a Helsingborgi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 254 49 HELSINGBORG Jaktfalsgatan 62
 Mobil: +46-76-008 08 76
 E-mail: avaszi@yahoo.se

KOVÁCS ANDREA
 központi pénztáros
 260 50 BILLESOLM Ivarsagan 6
 Tel: +46-42-284 584 Mobil: +46-70-644 02 49
 E-mail: ak@andreakredovising.se

DEÁK GYÖRGY
 a Borási Gyülekezet felügyelője
 507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
 Tel: +46-33-230 307
 E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

FEKETE JENŐ
 az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője
 633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
 Tel: +46-16-120 039 Mobil: +46-70-920 33 72
 E-mail: jeno.fekete43@gmail.com

JORDÁKY BÉLA
 a Göteborgi Gyülekezet felügyelője
 428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
 Tel: +46-31-795 25 02 Mob: +46-70-562 31 08
 E-mail: bela.jordaky@telia.com

SÁRKÁNY SÁNDOR
 a Halmstadi Gyülekezet felügyelője
 312 40 GENEVAD Lillgatan 2
 Mobil: +46-70-972 46 78
 E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

GAAL ANDRÁS
 a Jönköpingsi Gyülekezet felügyelője
 tiszteletbeli országos főgondnok
 567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
 Tel: +46-393-161 69
 E-mail: gaal.andras@telia.com

SOÓS ERZSÉBET
 a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője
 341 31 LJUNGBY Tegelbruksatan 6
 Tel: +46-372-848 35 Mobil: +46-72-518 48 35
 zsoka125@hotmail.com

LINDBERG BRUSTKERN KATALIN
 a Västeråsai Gyülekezet felügyelője
 724 70 VASTERAS Lövhagsatan 7
 Mobil: +46-73-673 59 58
 E-mail: csisszancs@freemail.hu

PÉTER CSABA
 a Vaxjöi Gyülekezet felügyelője
 a Szeretetszolgálat országos megbízottja
 355 73 VÄXJÖ /GEMLA Stationsvägen 7
 Mobil: +46-70-454 51 21
 E-mail: csaba.peter@hotmail.com

Kányádi Sándor

HARMAT A CSILLAGON

Megjártam bár a történelmet,
 konok vagyok, konokabb, mint a gyermek,
 kinek apja hiába magyarázza,
 hogy nem labda a hold,
 konok, ki ha százszor meglakolt,
 százegyedszer is a könnyörtelen
 igazat keresem.
 Ez a kenyerem.

A boldogság tört szárnyú madara
 vergődik a tenyeremen;
 a boldogság tört szárnyú madarát,
 mely évezredek óta
 röppen fel s hull alá,
 nekem kell fölrepienem.

Vergődtem, vergődöm magam is,
 - megviseltek a hosszú századok -;
 szétszatom minden örömöm,
 a bánatomon is osztozzatok.

Ó, szép szavak barokkos balzsama, -
 ne hosszabbítsd a kínjaim!
 A féligazság:
 múltó novokain.
 Az egyenes beszéd,
 nekem csak az a szép.

Kenyéren és vízen is csak azt vallhatom.
 Ezért tart engem a társadalom.
 Labda a hold! S ha netán el nem érném,
 harmat leszek, harmat e csillagon,
 hogy fényemtől is fényesebbnek
 lássák a földet a
 szomszédos égitestek.

S ha elszólít a Nap,
 nyugodt lélekkel mondják:
 tócsákkal nem szövötközött,
 liliumok fürödtek benne,
 úgy tünt el, amint érkezett.

Kilátás a Dunakanyarra a visegrádi Fellegváról

KIRÁLYI MAGASLATON

Alásüllyed egy nemzedék, síri világba és csendbe merül. Harminc, hatvan, kilencven esztendő – generációnyi szakaszai egy emberöltőnek. Gondolatban előre meg hátra egy-két századot még nyargalászhat az emlékezés, de választalan árva kérdések gyalognak a jövőbe átmenekítettekkel, kiszámíthatatlanul, tovább. Sokszázéves királyi magaslatról nézünk alá a völgybe, a bölcs folyam hallgat. A kilátás alig másabb, mint hétszáz vagy ezer esztendővel előtte, az eldübörgött történelmi időt tovasodorta az ár. Mi történt velük, az előttünk jártakkal? Hogyan történhetett meg mindez? A múltba révedünk és magunk köré nézünk. S velünk? Visegrádon faggattuk a jövőt.

Magyar és többnyire protestáns egyházi közösségeket alkotunk Nyugat- és Észak-Európában. Még nem tölt ki egészen 30 esztendő azóta, hogy újból tudhatunk egymásról. Még mindig élő tabuk és beidegződések gátnak a szabad lélegzésben, cselekvésünket részben korábbi kifosztottságunk akadályozza, sokszor anyagi tehetetlenségünk, tapasztalatlanságunk és bátortalanságunk. Amikor 2000-ben megalakult a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége, szándékunk és döntésünk az volt, hogy évről-évre más-más országban tartjuk majd évi konferenciáinkat, hogy helyi gyülekezeteinket is megismerve szorosabbá fűzzük kapcsolatainkat. És ugyancsak feltett szándékunk volt és még ma is az, hogy az évtizedek óta mesterséges elszakítottóságban lévő közösségeinket a hazai egyházak kötelékébe visszacsatoljuk.

Ezért az utóbbi években igyekeztünk gyakorlati megfontolásokból konferenciáinkat Magyarországon tartani. Balatonszárszó után idén másodszor találkoztunk Magyarországon, és hála a szervezőknek, minden eddigi konferenciáink helyszínei közül az egyik legszebb, legvonzóbb és történelmi gazdagságban a legtöbbet nyújtó helyszín Visegrád volt. Száz évvel ezelőtti halálra ítéletésünk, elzárdatatásunk, szétszaggatásunk, szétszórtatásunk és földbe döngöltetésünk után hitünk im maradt, erőnk gyarapodik, élünk és a fénybe tekintünk. Újesztendő jöttén hadd kívánjunk híveinknek, támogatóinknak, az Új Kéve olvasóinak kegyelemteljes Karácsonyt, és Isten sok-sok áldásában gazdag békés, boldog új esztendőt!

Molnár-Veress Pál lelkipásztor

RENEZÁNSZ MŰVÉSZET VISEGRÁDON MÁTYÁS KORÁBAN

A 15. századi Visegrádról, a város második fénykoráról a nagy műveltségű humanista, Oláh Miklós Brüsszelben megjelent művéből szerezhetünk részletes ismereteket:

„Mátyás új palotája mind gyönyörű fekvésénél, mind pompás mivoltánál, kimondhatatlanul nagyszerű, királyi lak, lévén benne 350-nél több terem. Kapuja a mintegy kétszáz ölnyire folyó Dunára nyílt s a kapu és a város közötti tér fákkal van beültetve. A túlsó oldalon, keletre a palotától, szőlőkkel és gyümölcsfákkal kedveskedő kert volt. Belépve, a kapun zöldellő virágokkal elborított tér nyílik szemünk előtt. Benn, száz és néhány lépésnyire a kaputól kezdődik a lépcsőzet, négyszögű kövekből, hat vagy nyolc ölnyi széles s mintegy negyven lépésnyi magas. Itt a királyi udvar számára tág és nagyszerű boltok, vagy borospincék fölött szintén négyszögű kövekkel borított négyféle íveken nyugvó tér van, beültetve kellő arányokban tavasszal kellemesen illatozó hársfákkal. Középen vörös márványból bámulatos művészettel faragott szökőkút lövell ki, a műsák képszoberaival, melynek tetején Cupido alakja márványtömbön ülve préseli a szintoly ízletes, mint hideg vizet, mely a közeli hegy forrásából csatornán vezetve kellemes morajjal fut a csövön át egy márvány csészébe, s ebből egy medencébe. E forrásból ama Corvin Mátyás parancsára, akinek műve mindez építkezés, amiről beszélek, miután rendesen diadalmakat ült, bor patakzott, majd piros, majd fehér, amit föllebb a hegy tövében mesterségesen bocsátottak a csatornába. E helyt szokott maga a király is sétálni, a szabadban szellőzni, néha követeket is kihallgatni és nekik választ adni...”

A nagy műveltségű Oláh Miklós érsek a követfogadással kapcsolatban érdekes történetekkel szakítja meg hangulatos leírását. Köztük a török követ fogadásával kapcsolatos történetet, aki a szultántól kapott megbízását is elfelejtette. Az itt látottak annyira elkápráztatták, hogy torkán akadt a szó: „A török követ a kapun belépve, ahonnan a függőkert is betekinhető, kicsit elidőzött a gyönyörű helyen. Megpihentette szemét az udvarnokok hatalmas tömegén, akik selyemmel, arannyal, ezüsttel át-

szótt öltözetben, ezüst kardokat, arany láncokat hordva sétáltak az alsó és felső udvarban. A csodálkozástól és megdöbbenéstől egészen elfelejtette követsége célját s amikor a lépcsőn felhaladva a király elé járult, csak annyit tudott kinyögni: A szultán üdvözlő!”

A Mátyás udvarában tartózkodó humanisták közül Galeoto Marzio *Egy találó mondás* című írásában szintén egy követtel kapcsolatos eseményt dolgozott fel, amelyben Mátyás király kivételes szónoki képességét és szellemességét mutatja be:

„...Eljöttek, mondom, a követek jól elkészülve, mert tudták, hogy Mátyás igen eszes ember és hamar kész a felelettel, és anyanyelvükön olyan hosszú beszédet mondtak, hogy jó két óráig tartott. Bár latinul tudtak, mégis anyanyelvükön beszéltek, a jelenlévők nagy számára való tekintetből, mert nem akarták, hogy királyuk utasítását mindenki megértse. Ily nagy embertömegből pedig egyedül Mátyás király bírta a tót nyelvet. Beszédük végezetével Mátyás király megkérdezte tőlük, mint óhajták: latinul, vagy lengyelül feleljen-e nekik? A követek ezt a királyra bízták. Erre Mátyás király elejétől kezdve rendre mind elismételte, amit csak mondtak, sőt amit csak úgy darabosan és művészielentül mondtak el, rendbe szedte; azután a cáfolásra tért át, úgy, hogy maguk a követek elbámultak rajta, mert hisz olyan dolgokkal hozakodtak elő, amelyekről a király nem is sejtethetett.

Többek közt, beszédjük elején felhozták a követek –Mátyás rosszul tette, hogy a lengyel püspököket királyuk ellen lázította és pénzzel segítette –, mert nem jó példa egy király részéről, ha az urakat, a népet s alattvalókat egy király ellen lázítja. Mikor már mindent megcáfolt – ezt a szemrehányást Mátyás a

végére tartogatta –, mosolyogva így szólt a követekhez: Vigyék hírül királyotoknak ezt is, amiről talán már azt gyanítottátok, hogy feledékenységéből fel sem említem. Tanítóimtól is úgy hallottam, hogy a tévedés tisztességes, ha a nagy mesterek nyomában követi el az ember: mert senki sem hibáztatja a tanulót, ha mestere után indul, az ifjabbak engedelmisséggel tartoznak az idősebbeknek, és ezeket kell példaképként tartaniuk.

Én mint ifjabb, Lengyelország királyát követem e dologban mint mesteremet, úgy hogy mint tanítvány, tanítóm ellen fordítottam vissza saját fegyvereit. A lengyel király ugyanis országom leghatalmasabb főpapjait nemcsak lázította, hanem nagy sereggel támogatta is ellenem.

Ezen szavakra a követek elszégyenlették magukat, mert igaz dolgokat hallottak.”

Antonio Bonfini csak röviden ismerteti Visegrádot, de leírását mégsem mellőzhetjük, mert a szemtanú közvetlenségével számol be a tapasztaltakról:

„Visegrádon a régi királyoknak a hegycsúcson fekvő vár alatt épült udvarát úgy kibővítette (ti. Mátyás) kertekkel, vadassal és halastavakkal úgy felszerelte, hogy az épületek kiválósága másokét felülmúlja látszik. Láthatók itt fejedelmi díszek, tág termek, hófehér burkolatú tornácok és gyönyörű ablakok. Van itt függőkert és csorgókút, amelyeket vörös márvány és bronzmedence ékesít.”

Amikor a török 1544-ben elfoglalta Visegrádot, hosszú ideig nem volt irodalmi értékű megemlékezés a történelmi emlékekről. A csendet a 15. század utolsó évtizedében a „hosszú háború” hadi eseményeinek leírása törte meg, amikor egy időre a keresztény csapatok visszafoglalták Visegrád várát és a palotát is. Az izgalmas évek eseményeit Passuth László *A mantuai herceg muzsikusa* című regényében írta meg, amelynek legizgalmasabb epizódja a visegrádi vár visszavétele volt. A harcoló seregben ott találjuk a herceg udvari zenészt, Claudio Monteverdit, aki a harci zaj szünetében itt írta meg Visegrád ostromának egyik tételét.

A Visegrádról szóló irodalomban érdekes színt jelent Evlia Cselebinek, a 17. század híres török utazójának leírása. Hogy került ide ez a világotutazó? A szentgotthárdi ütközet után a török hadsereg útja alkalmat teremtett arra, hogy az útjába eső városokat, falvakat felkeresse, sőt olykor-olykor nagyobb kitérőket is tett azért, hogy az általa híresnek tartott helyeket felkeresse. Így tett Esztergomban is, ahol felhasználta a hadsereg néhány napos pihenőjét, s elment Visegrádra, ahol meglátogatta az érdekes épületeket és benyomásait elég hosszan írásban is rögzítette:

„...Én szegény itt néhány társat vettem magam mellé, és Visegrád várának megtekintésére mentem. Hat óráig mentünk kelet felé Visegrád várához... Építője Garand nevű király volt. Azután egyik királyról a másik királyra szállott, végre a 951. évben (1544) Szulejmán szultán idejében Mohamed pasa budai vezír tengernyi katonájával ágyúkat hozatván, e várat ostrom alá fogta. Az alsó várat elfoglalván, a hitetlenek mind a felső várba zár-

kóztak. Mikor pedig Mohamed pasa a felső várat is ágyúzatni kezdte, az ellenség ez állapotát látva, félelmében a tizedik napon a várat szerződéssel átadta a szerdárnak. Mikor a várból kivonultak, a királyi koronát a várban feledték, ezért visszatértek, de a janicsárok nem engedték be őket a várba, s újra heves harcot vívtak. Mohamed pasa szerdár csak nehezen szabadította ki az ellenséget a janicsárok kezéből. A vár kulcsait a kapitánnyal együtt Szulejmán khánhoz küldötték. Visegrád vára ily módon elfoglaltatván, jelenleg a budai ejáletben az esztergomi kerületben vajdaság. Van janicsár szerdárja, várparancsnoka és 300 várkatonája.”

Az ostrom leírása után bemutatja a vár és a város akkori életét is:

„A vár a Duna partján, az ég csúcsáig felnyúló vörös kopár szikla fölé faragott kövekből épült, ötszög alakú, igen erős vár. A belső várnak észak felé egyetlen kis kapuja van. Felér egészen a Bak csillagzatig, úgyhogy az alsó városból az íjászok a kapuig a nyilat fel nem löhetik. A várban zsinde-lyes házak, Szulejmán khán kis dsámija, gabonaraktárak, hadszertárak, és hét erős torony van. Fürdő, vásártér, bazár nincs. Víztartó ciszternái vannak, és az esővizet összegyűjtik; az előkelők azonban teherhordó lovakon alulról, a Dunából vitetik fel a vizet és azt isszák. Ez a vár annak a Lajos királynak a kincstára volt, aki Szulejmán khánnal Mohácsnál harcolt.

Külvárosa a Duna folyó partján erős kerítésű vár, amelynek minden bástyája mintha Iszkender bástyája volna. Három városrésze muzulmán, kettő pedig keresztény. Van 450 deszkatejű háza kerttel, a házak azonban téglá építkezésűek. Három iskolája, két derviskolostora, egy fogadója, egy fürdője s mintegy ötven boltja van. E külvárost kertek, rózsaligetek veszik körül.”

LOVAGI JÁTÉKOK A SALAMON TORONYBAN

Középkori ruhába öltözött felszolgálók cserépcsupokban kínálták az érkező látogatóknak a szőlő- és almabort. Amikor már mindenki helyet foglalt a fedett lépcsős lelátókon, királyt és királynét választottak az önként jelentkezők közül, majd koronát kaptak, s a nélkülözhetetlen bohóc fejére négycsücsökös sapka került. Nyolcéves

ikerpár nyitotta az ügyességi gyakorlatok sorát. Könnyedén hajították a bárdot, lötték ki süvítő nyilait a felajzott ijaikból, dárdával hadakoztak egymással. Kicsik és nagyok beleélésel sorakoztak fel, vagy körbe-körbe futva lendültek támadásba vagy hátráltak védekezésbe, egymást szapulva, lefegyverezve, harcképtelenné téve. Íjak,

dárdák, buzogányok, számszeríjak és kardok forogtak eszeveszett mozgásban. Fegyelem, kitartó gyakorlás és az életre keltett lovagrendi hagyomány továbbadásának szándéka tükrözi e lenyűgöző látványt. Kiderült, hogy a harcosok között a legbátrabb az a kék-piros tunikába öltözött, fehér üstökű, legényes fürgeséggel, gyorsasággal és rátermettséggel küzdő lovas, aki nem más, mint vendéglátónk, a Szent György Lovagrend kancellárja, ifj. Cseke László, aki testi, lelki, szellemi atyja és újjáteremtője a visegrádi lovagi tornának.

VISEGRÁD ÉVSZÁMAI 1009 – 1258 – 1328 – 1335 – 1458

A honfoglalás korában e terület Árpád fejedelem testvéreinek, Kurszának lett a birtoka. Az első, latin nyelvű oklevél 1009-ben említi Visegrád várát, mely az egykori római Limes részét képező Castrum köveinek felhasználásával épült, s amely a tatárjárás (1241–1242) idején elpusztult. A mai várrendszert IV. Béla és bizánci származású felesége, Laszkarisz Mária királyné kezdte el építtetni az 1250-es években. Ennek részei a Fellegvár, a Várhegy alatti dombon az Alsóvár (a hatszög alakú Salamon-torony), valamint a Dunaparton a Vízi-bástya. Az Árpád-házi királyok kihalásával (1301) az Anjou dinasztiából származó Károly Róbert magyar király 1320 kö-

A találkozót 1335 november 26-án nagy jelentőségű egyezményrel zárult, mely biztosította az érintett országok gazdasági függetlenségét Béccstől és a nyugati kereskedőktől.

Károly Róbert halála után fiát, Nagy Lajos királyt Visegrádon kereste fel a lengyel küldöttség, s ajánlotta fel a magyar Szent Korona mellett a lengyel koronát is a Fellegvár kincseskamrájában őrizte a koronaörség.

A város a következő fénykorát Mátyás király uralkodása (1458-1490) alatt érte meg. A 14 éves korában trónra ülő Mátyás király nagyszabású építkezésekre, felújításokra kezdett: kialakult a késő gótikus részletekkel gazdagított palotaegyüttes. A reneszánsz udvarban a kor jelentős személyiségei fordultak meg, s bölcselkedtek a tudományok, a filozófia, az irodalom témájában, támogatták a művészeteket, élen jártak az újításokban. Visegrádot „földi paradicsomként” írták le. A virágzás korának a török uralom idején óriási hanyatlás és pusztítás vetett véget. A vár és a város szinte teljesen megsemmisült. A vár megmaradt részeit 1702-ben I. Lipót osztrák császár parancsára robbantották fel.

A királyi palota történelmi falai között 1991-ben a magyar, az akkor még közös cseh és szlovák, valamint a lengyel miniszterelnök öseik példáját követve aláírásával létrehozta azt az együttműködést, melynek neve Visegrádi Négyek.

rül ebben a várban vette el feleségül a Piast dinasztiából származó Erzsébetet, III. Kázmér lengyel király testvérét. Ekkor kezdte el Károly Róbert a királyi palota építését. Ide kötődik a híres első Visegrádi királytalálkozó, 1335-ben, melyre Károly Róbert magyar király meghívta sógorát, III. Kázmér lengyel királyt, továbbá Luxemburgi János cseh királyt és a Német Lovagrendet.

Csoportkép a konferencia résztvevőiről a visegrádi református templom előtt.
A visegrádi konferenciáról készült képeket Szilágyi Enikő készítette.

VISEGRÁDI TALÁLKOZÓ

Dr. Pócze István

A történelmünk során sok fontos eseménynek helyet adó, festői szépségű Visegrádon került megrendezésre a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének Közgyűlése szeptember 6–9 között. A négynapos konferencia egyik kiemelt fóruma a diaszpórában élő magyar protestáns gyülekezeteknek, mely lehetőséget biztosít a koordinálási, informális és szervezési egyeztetéseknek, a jó gyakorlatok és tapasztalatok megosztásának.

hazai egyházakba való reintegrációs törekvéseit, s nagy egyházi ismerettel igyekszik egyengetni és járható útra terelni a különféle elképzeléseket. Kölcsönösségi alapon megfigyelői státusban konferenciánkon részt vett Lázárné-Zahn Dalma Enikő, a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat küldötte. Juhász Márton a Magyar Református Szeretetszolgálat vezetője a szervezet tevékenységéről tartott beszámolót, hangsúlyozva azokat a lehetőségeket, melyekhez a diaszpóra gyülekezetei is kapcsolódhatnak.

Az „Állam–Egyház–Diaszpóra” témában a Magyarországi Evangélikus Egyház részéről Cselovszkyné Dr. Tarr Klára az Országos Egyház Ökumenikus és Külügyi Osztályának vezetője, a Magyarországi Református Egyház képviselőjében Répás Zsuzsanna, a Zsinat Külügyi Bizottságának tagja tartott informatív előadást, bemutatva a két történelmi protestáns egyház diaszpóra szolgálattal kapcsolatos aktivitását és jövőbeni törekvését. Dr. Kocsis Márta a Református Zsinat jogi bizottságának elnöke évek óta kiemelt figyelemmel kíséri a diaszpóra gyülekezeteinek a

Balog Zoltán református lelkész, rendkívüli és meghatalmazott utazó nagykövet a külhoni magyar nyelvű szóránnygyülekezetek jelentőségéről és felelősségéről tartott előadása erős impulzusokat adva mutatott rá arra a felelősségre, melyet gyülekezeteink hordoznak a magyar identitás megtartása tekintetében. Az igényes szervezés Dr. Sebestyén Gábort, a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség országos főfelügyelőjét dicséri, aki a Szent György Lovagrend kancellárjának ifj. Cseke Lászlónak a bevonásával felejtethetlenné tette a konferenciát.

Jaskó Irén
szövetségi titkár, London

Répás Zsuzsanna
MRE küldött

Cselovszkyné dr. Tarr Klára
MEE Kültügyi Osztályvezető

Karvansky Mónika
bécsi ref. lelkész

Balog Zoltán
miniszterelnöki biztos

Orosz Mária
Hannover

Székelyné Gyökössi Dóra
Budapest

Mihály Éva
Stockholm

Karsa Botond
Stuttgart

Nagy Gábor Ferenc
finnsorsági felügyelő

Nagy György
Stuttgart

Nagy Rózsika
Stuttgart

Sebestyén Mária
Stockholm

Joób Enikő
Sopron - Svájc

Juhász Márton
MRE Szeretetszolgálat

Kocsis Márta
MRE GK Jogi Osztályvezető

Deák Péter
Zürich

Udvy Csaba
Köln

Gyökössi Kinga
Budapest

Haincz Károlyné Irinkó
Baja

Molnár-Veress Pál
svédországi lelkész

Sebestyén Gábor
svédországi főfelügyelő

Joób Olivér
svájci nyug. lelkész

Varga Pál
ulmi nyug. lelkész

Csákváry Dániel
müncheni lelkész

Menkéné Pintér Magdolna
hannoveri lelkész

Juhos Barnabás
teológus, Kolozsvár

Wagner Szilárd
bécsi ev.lelkész

Dr. Pöcze István
ev. lelkész

Lázárné Dalma Enikő
NYEMRLSZ küldött

Ravasz Ákos
München

Dózsa Éva
Hannover

Tajur Katalin
Esztorzág

Udvy Katalin
Köln

Lázár Csaba
Budapest

Feesche Mária
Hannover

Varga Sándor
Leonding

Dr. Biró József
Budapest

Nagy Etelka
Köln

Baranyai Réka
München

aki a német nagykövetségen dolgozott: „Anyá, itt vagyunk valahol elveszve Magyarországon, ahol még McDonald's sincs.” Szomorú dolog, hogy ő attól érzi otthon magát bárhol a világban, ahol van McDonald's, vagy ugyanazt a Coca-Colát tudja inni Singapurban, mint New Yorkban meg Tüzföldön, és ez a fajta közös konzumideálunk. Nézzük meg a reklámokat. Ma a reklámoknak van egy olyan törzsökös 60%-a, amelyeket a világ bármelyik táján, Magyarországon, Németországban, Svájcban, Angliában vagy Amerikában be lehetne mutatni, mert ugyanazt fogyasztják az emberek.

Tehát Nyugat-Európában van ez a fajta uniformizáló nyomása a piacnak, másrészt pedig megjelennek olyan csoportok – és itt a migrációról van szó –, akiknek valamilyen módon az identitásuk válik problémává. És akkor itt két irány van: egyes politikusok kívánatos iránynak tartanak a multikulturalizációt, habár hallottunk arról, hogy ez már megbukott, mégis mondják, hogy ez a követendő cél. A másik, nem kívánatos, mégis létező irány vagy tendencia, ami egy negatív tendencia: a párhuzamos társadalmaknak a létrejötte, aminek létét viszont tagadja a politikai elit.

Ha ebből a perspektívából tekintünk magyar közösségeinkre, felekezeti identitásunkra, akkor ebben hol helyezük el magunkat? A párhuzamos társadalom világában kevésbé, hiszen minket ez annyira nem vonz, pedig volt ilyen világ: Kosuthfalva az Egyesült Államokban, vagy Kaposvár Kanadában. Éppen nemrégiben sikerült rábeszélnem és belékesítenem a jamaikai eredetű torontói kulturális minisztert arra, hogy a kaposvári magyar templomot – ez ott van valahol az Északi Sarkhoz közel Kanada közepén – építsük újjá. Teljesen lelkes lett a végén, hogy hát micsoda multikulturalizmus, hogy a magyaroknak temploma áll!

A multikulturalizmus egyelőre nem feltétlenül fenyegető jellegére a kínai China Town-ok nagyon jó példák. Ezek úgy tudják megteremteni a saját életterüket bárhol a világon, hogy az ottani többségi társadalom nem érzi ezt veszélynek. Szemben olyan más közösségekkel, melyek a párhuzamos társadalmat szervező erejükkel a (ma még) többségi társadalomra nézve akár a közeljövőben is már potenciális veszélyt jelenthetnek.

Kezdetben az Újvilágba érkezett „amerikás magyarokban” is volt egy ilyen inkább ösztön, mint szándék, hogy ha lehet, településileg is egy helyen, együtt telepedjenek le. Ahol ez sikerült, ott templomot, iskolát építettek. Ma már nincs ilyen törekvés. Ellenben megvan az az ösztön, hogy amit az elődök megteremtettek, az legalább is ne vesszen kárba.

Van erre is egy örömteli példa, melyre büszke is vagyok, bár sokan bírálják érte. Sikerült ugyanis a torontói református magyaroknak eladni azt a templomot, amelyet a magyarok saját pénzükön, saját fáradságukon építettek valamikor hatvan évvel ezelőtt, s amelyet mostanság a fölöttes kanadai egyházi hatóság minden ellenszolgáltatás nélkül elvett volna tőlük. Az eladásból származó pénz mellé a magyar állam félmilliárd forintot adott hozzá, hogy egy gyönyörű kis helyen idősök otthonát, ifjúsági házat, diaszpóra-múzeumot és olyan kápolnát

építsenek, ahol 150-en kényelmesen részt tudnak venni egy istentiszteleten. Ennél többen oda már nem nagyon fognak járni. Ez egy olyan modellkísérlet az ottani lelkipásztorral, ami ha Nyugat Európára nem is, de az amerikai kivándorlásra követendő modell lehet. A cél egyértelmű: hogyan tudjuk modern formában újraszervezni közösségeinket, hogy azok életképesek legyenek a jövőre nézve is. Torontóban egyszerre van a hagyományos magyar világnak a megszűnése, meg egy kicsit hasonlóan a nyugat-európai tendenciákhoz, a munkavállalással kikerkezők révén a magyar közösségeknek az újraerősödése. Ugyanebben a városban egyébként két évvel ezelőtt, a magyar állam támogatásával épült magyarnyelvű baptista központot adtunk át, ahol óvodától, bölcsődétől elkezdve idősök otthonáig mindenféle dolgok vannak.

Ez a tendencia a kulturális átalakulásnak olyan további, mondjuk a „Leitkultur” kérdését veti fel, hogy van-e Nyugat Európában valamiféle olyan központi, alapvetően meghatározó identitás, amihez lehet asszimilálódni vagy integrálódni, vagy legalább is tiszteletben tartani. Svájc ebből a szempontból egy sajátos utat jár. Az egyik sajátossága az, hogy nem beszélnek róla, mert úgy gondolják, hogy addig jó, amíg ezzel nem foglalkoznak, de az állampolgárságnak a nagyon szigorú feltételeivel, meg azzal a fajta bázisdemokráciával, ahogyan ők gyakorolják az állami irányítást, tudnak kínálni valami olyat a friss állampolgároknak is, amihez lehet idomulni, és ami valamilyen módon megadja a svájci identitást, a népszavazásoknak, a referendumoknak a rendszerében, egyáltalán az állam berendezkedése, ami nem egy klasszikus ellenzék – kormánypárt dologra épül, hanem egy egész más rendszer van, én azt gondolom, hogy annak a mai napig egy nagyon erős integráló ereje van az új típusú bevándorlásra is. Nemcsak Kovács Andort tette lelkes svájci hazafivá ez a rendszer, hanem még ma is képes erre azzal, ahogy az évek óta ott élő többmillió külföldi állampolgárnak nagyon nehezen adja csak meg az állampolgárságot.

De a kérdés fölmerül: hogyha asszimilálódunk és integrálódunk, akkor hová integrálódjunk, kihez és mihez? És én azt látom, hogy a magyar közösségeknek van egy olyan problémája – nem mindenütt, de azért ez egy generális kijelentésként nem bántó azoknak sem, akik másként gondolkodnak erről –, hogy mi valami olyan német világhoz, olyan brit világhoz, olyan svájci világhoz, olyan svéd világhoz vagy finn világhoz szeretnénk integrálódni vagy része lenni, ami ott eltűnőben van, vagy éppen annak a lebontása történik?!

És akkor nézzük meg ezt a kérdést magyarországi perspektívából. Az alaptörvénynek az idevonatkozó nagyon fontos részét azt már idéztem, és akkor hadd mondjak néhány programot, aminek, bízom benne, hogy az ittlevők is hasznélvezői: a Kőrösi Csoma Sándor programot, a Julianus programot, vagy akár a Mikes Kelemen programot. Most csak kibújik belőlem a politikus, itt vitában vagyok a saját egyházammal a vezetőivel, mert elhatározott szándékunk volt nyolc évvel ezelőtt, hogy ha a magyar kormány egy új szerződést köt a magyar református

egyházzal, akkor – s ez én kérésem volt – abban benne lesz, hogy minden, a külhoni, a diaszpóra-magyarok körében szolgáló református, evangélikus, katolikus lelkész vagy pap diplomata-státuszt kap, és a fizetését a magyar állam állja!

Ezt így meg is csináltuk, és most ehhez képest, nem tudom miért, mi reformátusok belementünk ebbe a Kőrösi Csoma Sándor programba, ami egy nagyon kedves ösztöndíj, nagyon aranyos, meg nagyon szép, meg nagyon jó, de hol van ennek a garanciája, hogy van egy lelkészi státusz, amelyet – ha nem is automatikusan, de – a magyar államnak kellene fizetni?! De meg kell nézni a helyi közösségeknek a teherbíróképességét is, és ahhoz képest kell olyan támogatást adni, hogy egy magyar lelkipásztor külföldön úgy érezze, hogy nemcsak a saját közösségéért felelős, ami elsődleges, hanem valamilyen módon a magyar államot is képviseli.

Mi is a közös feladatunk itt, azoké, akiket érint, meg a magyar államé, meg egyébként a magyar egyházi közösségeké, meg azoknak vezető testületeié?

Megőrizni a múltat, szolgálni a jelent, és biztosítani a jövőt. Ez egy aránylag egyszerű dolognak tűnik, de a nagy kérdés, hogy milyen eszközeink vannak erre, és hogyan történik mindez? Konkrétan ez úgy néz ki, hogy „a kulcs” mégiscsak a nyelvnek a kérdése, amely egyszerűen megkerülhetetlen.

2004-ben az Egyesült Államokban jártunk a jelenlegi (akkor ellenzéki) miniszterelnökkel. Nem tudom elfelejteni azt a fiatalembert, aki iszonyatos tört magyarsággal, szinte érthetetlenül, de aztán angolra váltva sírva könyörgött Orbán Viktor-nak, hogy ő hadd nevezhesse magát magyarnak, pedig már nem tud magyarul. S azért nem felejttem el ezt, mert van itt egy olyan része a dolognak, egy olyan érzelmi azonosulás, amelynek feltetele nem lehet csupán a nyelv ismerete.

Kulcsszerepe van ugyanis nyelvnek, és ezzel összetartozik a kultúra és az oktatás is; ez az a három dolog az, amiről érdemes és kell beszélni, de a magyar identitás több mint egyszerűen csak egy nyelvi azonosulás. És akkor nem kérdés az, hogy az egyházi közösségnek mind a három esetben kulcsszerepe van. A diaszpórában élők ezt jobban tudják mint én, hogy mit jelentenek a vasárnapi iskoláktól elkezdve a gyermekközösségeknek az ápolásán, a cserkészmozgalmakon keresztül, mit jelent a nyelvi, kulturális és az oktatási kínálat, aminek a legfontosabb eszközei és bázisai az egyházi közösségek lehetnek, felekezettől függetlenül. Azt is mondhatnánk, hogy a confessio et natio – így írták le régen ezt az összefüggést – hogyan is függ össze a felekezeti hitvallásunk és a nemzeti identitásunk? Mindenképpen érdemes megvizsgálni, hogy mi az, amiben többet tud nyújtani itt egy helyi közösség, mint akármilyen állami szerv bármilyen sok pénzzel. Hogy miben tud többet nyújtani a communium, a közösség?

Azt ismerjük mindannyian, hogy egymás megértésének a tere, egy üggyel, egy dologgal, egy céllal való azonosulásnak a terepe az nem a komputernek a nyomogatása, meg az internetes oldalnak a szemlélése, de még csak nem is feltétlenül

egy könyvnek az elolvasása, hanem a közösség, a közösségben átadott értékek. Ez igaz a családra és igaz egy gyülekezetre is: azoknak van megtartó erejük. Ezeket papíron nem lehet átadni, ezt kormányprogramként nem lehet megvalósítani, akkor ezek reménytelenek, ha nem éljük meg ezeket az értékeket, az összetartozásnak értékét a közösségeken belül. Ott lehet megérteni azt, hogy mit is jelent összetartozni. Hogy micsoda plusz van abban, hogy az ember tudja azt, hogy ő hová is tartozik, ő hol van otthon. Mert hogy a dolognak ez a lényege! Egy nem Magyarországon élő magyarnál ezek az összefüggések mégiscsak másképp jelentkeznek.

Nem véletlenül indul így a Biblia, az első kérdés úgy hangzik, hogy „Ádám, hol vagy?” S erre egy szép régi haszid történetet mondanék: Amikor a bölcs rabbit egy zsidóellenes pogrom kapcsán beviszik a börtönbe, akkor a börtönőr elkezd vele viccelődni, hogy milyen isteneket van nektek, állítólag ez az Adonáj ez mindent tud, mindenütt jelen van, mindenható, csak pont azt nem tudta, hogy hol van Ádám? S akkor azt mondja a rabbi, hogy a Jóisten tudta, hogy hol van Ádám, csak Ádám nem tudta, hogy hova keveredett. Mint ahogy te sem tudod kedves börtönőr, hogy hol is vagy te, ki is vagy te valójában? Mert mint kiderült – így a történet –, a börtönőr a zsidósághoz tartozott, de megtagadta ezt az identitását. A *hol vagy* meg a *ki vagy* összetartozik. A *ki vagy*-ből, az identitásból a lokalitást nem tudjuk nélkülözni. Ezért tartom én olyan veszélyesnek a globalizmust, ami azt próbálja elhittetni veled, hogy te tulajdonképpen bárhol otthon lehetsz a világon, mert te világpolgár vagy, és mondom, ennek a konzumoldala az, hogy ugyanúgy meg tudod inni bárhol a Coca-Colát, ez csupán pénzkérdés. Ilyen alapon kik nem tudnak bárhol otthon lenni a világban? Azok a nyomorult, földhözragadt emberek, akik ezt anyagilag nem tudják maguknak megengedni. Őbelőlük lesznek a másodosztályú polgárok. Ami a globalita világnak egy pozitív dolog, annak a lokalista világ vesztese tud lenni, ez számára egy tragédia. Úgy gondolja, hogy el kell jönnie onnan, ahol eddig élt, mert ott nem tud boldog lenni, mert a globalista média megmutatta neki, hogy sokkal jobb életek is vannak, mint a tiéd. Tehát nem véletlen, hogy a Biblia rögtön az elején tisztázza azt, hogy hol vagy, azt is mondhatnám, hogy hol vagy otthon, az Istennek a közelében vagy másutt? Arról szól, hogy ki is vagy te tulajdonképpen? Lokalitás és identitás. Ez már nem egy személyes kérdés, ez egy közösségi dolog, ez összetartozik, mint ahogyan a hit és a kultúra is összetartozik.

Egy keresztény bármilyen felekezeti közösségnek az elsődleges feladata mégiscsak a hitnek, a Jézus Krisztusba vetett hitnek az átadása. És minden más utána következik. S ezt nem azért mondom, mert most már visszatértem az egyházba és most már nekem is ez a fontos, mert eddig a politika lett volna a fontos, hanem azért, mert hogyha ezt a sorrendet elrontjuk, akkor az összes többi dolog is erőtlenné lesz. Ha nem a személyes hitünknek a döntéséből következik az, hogy meg akarjuk őrizni a kultúránkat, a magyar identitásunkat, a mi történelmünknek az

értékeit, a gyermekeinknek a jövőjét, ha nem egy hitbéli döntésként jön, akkor ez egy jótékonyági egyesület lesz, ez valamilyen hobbyra szerveződött társaság, mert hiányozni fog belőle az erő. Hiányozni fog belőle a lényeg. És én ezt nem fogom tudni elmondani egy akármilyen magyar kultúregyesületben, mert ott mindenkinek magánügye, hogy ő református vagy katolikus, hívő vagy nem hívő. Hol mondanánk ezt el, ha nem egy keresztény közösségben? Hogyha nem ez az, ami elsősorban bennünket összeköt, akkor bizony előbb-utóbb egy kultúra ápolására szervezett, önkéntes, jótékonykodó amatőr egyesület leszünk, aminek majd vagy lesz jövője, vagy nem. Nem jelenti azt, hogy nem tud szép dolgokat csinálni, csak éppen azt, amiben szerveződött, a lényegét nem fogja védeni. De hogyha számunkra identitásunk első mondata az, hogy mi Jézus Krisztushoz tartozunk, akkor ebből fölismerhetjük feladatainkat a kultúra, a közélet, a diakónia, a szociális élet területén. Az a kultúrprotestantizmusnak a nagy tragédiája, hogy ezt a sorrendet elrontotta. A magyar kormány az a meghirdetett programja, hogy védjük meg a keresztény kultúrát, akkor kerülhet veszélybe, ha elfelejtjük azt, hogy keresztény kultúra keresztény hit nélkül nincs. Keresztény hit pedig személyes döntés nélkül nincs.

Elindítottunk egy programot, ami arra szolgált, hogy stipendium hungaricum formájában a magyar állam több mint 6000 fejlődő országokbeli fiatalnak ad ösztöndíjat, hogy Magyarországon tanuljon angolul vagy magyarul. Ezeknek a teljes költségeit fizeti, négy évre, öt évre, hat évre, s ezeknek 40%-a muszlim, mert ezzel akarjuk kifejezni, hogy mi nem az idegeneket gyűlöljük, hanem nem szeretnénk, ha illegálisan bárki Magyarországra jönne, mert az egy jogállam, és ha valaki úgy jönne Magyarországra tanulni, hogy tiszteletben tartja a törvényeinket és a kultúránkat, akkor azt szívesen látjuk, még akkor is, ha muszlim vallású. Számuk évente növekszik.

És én szerettem volna elkülöníteni egy külön ösztöndíjat azoknak, akik keresztények, akiket üldöznek a Közel-Keleten, Nigériában, Indonéziában, Kínában, és akkor azt válaszolták, hogy nemzetközileg az Európai Unió belül nem szabad senkitől megkérdezni, hogy milyen vallású. Tehát én nem adhatok külön ösztöndíjat a keresztény fiataloknak.

A 90-es évek elején Antall Józsefnek volt egy örökérvényű mondása, hogy Európában az ateista is keresztény. De 30 év múlva ez már nem így van; ő akkor arra gondolt, hogy van egy olyan kulturális szövete Európának, ahol az egyébként személyesen nem hitvalló és nem keresztény ember is igazodik valamilyen módon karácsonyhoz, húsvéthoz, férfi-nő viszonyához, állam és egyház viszonyához, mert mindezekben alapvetően keresztény kultúrájú reflexeink vannak. Európának létezett tehát egy ilyen kulturális szövete, mely olyan szálakból szövődött, amelyet Krisztus mellett döntött emberek és közösségek alkotnak, s ebből nőtt ki az a kultúra, amelyet európainak nevezünk. De ha ez a szövet meggyérül, kimosódnak belőle az azt összetartó szálak, akkor elfoszlik, s az a lényeg, melyet magában hordoz, védtelen marad.

A confessio et natio, nemzetidentitás és keresztényidentitás kapcsolata mellett a hitnek és a kultúrának a kapcsolata is lényegbe vágó: a hogyan lesz a hitből kultúra és milyen kultúra lesz belőle kérdése. A 2011-ben elfogadott új alkotmányunkat is szükségesnek láttuk egy-egy ponton módosítani, csiszolni és pontosítani. 2018-ban addig nem akartam lemondani a mandátumomról, amíg nem szavaztuk meg alaptörvényünkbe azt a sokak által vitatott és veszélyesnek mondott mondatot, melyet 2018 júniusában alaptörvényünkbe iktattunk, s így szól: A magyar állam minden szervének kötelessége Magyarország alkotmányos identitásának és keresztény kultúrájának a védelme.

Igen, itt Magyarország keresztény kultúrájáról van szó. A német kultúra az más, az angol kultúra az más. Nemcsak más szokások, hanem másfajta habitus, másfajta karakter kötődik hozzá. Ez az, ami miatt mi úgy gondoljuk, hogy nem az a feladatunk vallásilag, hogy egyszerűen csatlakozzunk az illetékes állam nyelvi közösségéhez. Ez annak az alapja és értelme, hogy mondjuk Erdélyben, Romániában az ottani magyar református egyház nem gondolja azt, hogy román nyelvű gyülekezetet kéne alapítania. Szlovákiában, Felvidéken, ott történelmileg volt egy szlovák reformáció, és ott bizony egy vagy két egyházmegye alapvetően szlovák anyanyelvű. Érezzük a dologban a feszültséget, és emlékszem arra a vitára, amikor még Tökés László és Visky Béla teológus, egy hitvalló magyar református családnak egy tagja vitatkoztak egymással, hogy lefordítsuk-e román nyelvre például Kálvin János műveit, a Heidelbergi kátét, hitvallási iratainkat, konfirmáljunk-e románul is, vagy mondjuk azt, hogy aki nem tud magyarul, azt nem konfirmáljuk meg. És az hova fog menni? Az ortodoxokhoz? Vagy sehova?

Nagyon nehéz kérdés a nyelvi korlátnak a kérdése. Történelmi tapasztalatunk, de bibliai alap is, hogy a hitből előbb-utóbb kultúra lesz. És az a kultúra, ami mögött nincs hit, az a kultúra el fogja veszíteni a kötőerejét, mert egy idő után már csak formalitásokban, vagy abban sem fog kimerülni. Ezért nagyon fontos számunkra az, hogy a mi identitásörzésünk, ha ezt vállaljuk, annak személyes hitvallásunkból, keresztény hitünk-ből kell kiindulnia. S erre egy gyönyörű szép paradoxont kínál nekünk Pál apostol az I. Korinthusi levélben, amikor felsorolja, hogy milyen gazdagok a korinthusiak: mert minden a tiétek, akár Pál, akár Apollós, akár Kéfas (révén jutott el hozzátok), akár a világ, akár az élet, akár a halál, akár a jelenvalók, akár az eljövendők: minden a tiétek. Ti viszont Krisztuséi vagytok.

És ez a megfordítás az, ami nélkül a keresztény közösség nem keresztény közösség, bármilyen nagy magyar és bármilyen nagy református is. Krisztuson keresztül közelíteni a saját nemzeti identitásunkhoz meg kultúránkhoz, ez az, ami erőforrásunk tud lenni. Hogy mások ezt hogyan oldják meg, az az ő dolguk, de a mi identitásunk lényege és magja mégis csak az, hogy először vagyunk keresztények, és utána vagyunk jó magyarok. És ezt, még ha nem is tesszük mércévé mindenki számára, de a magunk számára mindenképpen mérce kell legyen.

A helyzet az, hogy a magyarság kereszténység nélkül pogányság. A kereszténység pedig számunkra magyar identitás nélkül valami olyan kozmopolita gyökértelenség lenne, amivel nem lehet mit kezdeni. Mert az nem véletlenül van, hogy egy lengyel katolikus az egészen más, mint egy román ortodox, vagy egy magyar református. Az a karakter az ott van, és Pál nem azt mondja, hogy akik eddig Kéfast vagy Apollóst követték álljanak fel és Pált kövessék. Hanem az úgy van rendjén, hogy vannak, akik a páli módon vették a kereszténységet, mások a jánosi módon, de a lényeg az, hogy ezek a Jézus Krisztusból indulnak és oda térnek vissza. Tulajdonképpen az Újszövetségi kor alapozta meg az egyházak sokféleségét, és a katolikus-protestáns nagy szakadásban, aminek súlyos sebei vannak a mai napig is, vigasztaló dolog azt hallani, hogy ezek ha mind Krisztusból indultak, ugyancsak öhozzá térnek majd vissza.

Katolikus testvéreink arra vannak kényszerülve, hogy ami az ő hitüknek a közepe, oda ne engedjenek be minket. Mert mi nem áldozhatunk. Imádkozhatunk, énekelhetünk együtt, de pont ahol a lényeg van, hogy Krisztus teste és vére, az úrvacsora által összetartozunk, ott meg nemet mondanak nekünk. Micsoda sebesülés ez, micsoda súlyos szakadás ez a kereszténységen belül. Pál apostol viszont arról beszél, hogy ebben gazdagság is van, merthogy egyetlen közösség sem képes azt a gazdagságot átfogni, ami Jézus Krisztusban van. Ezért elkerülhetetlen a történelemben, hogy az egyik az egyikre teszi a hangsúlyt, Pál apostol a hit által való megigazulásra, János a már elnyert üdvösségre, Péter megint másra, s ebben a gazdagságban mindenki megtalálja a saját feladatát. Hit és kultúra, felekezeti kultúra és nemzeti kultúra, van ebben valamifajta törvényszerűség, de természetesen a mai világban ez másképp nem megy, mint személyes döntésként. Enélkül nem tudsz megmaradni sem a saját hitedben, sem kultúrádban, sem hagyományaidban. azt is mondhatnám, az identitásodat nemcsak újra és újra definiálni kell, hanem dönteni mellette személyes döntéssel keresztül.

Az evangélium hirdetése és élése az egyes számú feladat. Ebből következő aztán a nyelvi, kulturális, oktatási, szociális feladat. A zsidó diaszpóra a hihetetlen erejét abból szerezte évezredekken keresztül, hogy egy hihetetlenül erős szociális hálót képezett a sajátjainak. A hitközségnek a jótékonykodó, szegénygondozást vállaló szerepe egy olyan logó volt abban a pogány világban, amit mások nem is értettek meg sokáig, és innen jött ez az elképesztően erős összetartozás érzése, hogy ők felelősséget vállaltak szociálisan is, nemcsak kulturálisan a sajátjaikért.

Van még valami, ami Európa kulturális fejlődésével, vagy inkább azt mondanám hogy visszafejlődésével jár együtt. Elsősorban azért, és ezt önkritikusan mondanám, meg szerényen, hogy a jelenlegi magyar kormány 2010 óta egy hihetetlenül erős, didaktikus identitáspolitikája, nemzetpolitikája, világnézeti politikája van, ezért ma az a benyomásunk, hogy miközben Nyugat-Európa egy irányba megy, aközben mintha

Magyarország, de Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Horvátország, Szerbia is, tehát a közép-európai világ mintha kulturálisan másfelé akarna menni. Mintha ragaszkodna ahhoz, amit 1989-ben újra megtalált: ragaszkodik a saját identitásához.

A nyugati társadalmakban ez az önvédelmi reflex nincs meg, mert úgy gondolják, amíg pénz van, addig minden van. És egyébként hobbyból lehet néptánc-csoportba menni, mások síelni járnak, meg ha focimeccs van, azért a német himnusz megszólal, de ez a játéknak a része. Ez nem megmaradás kérdése. Egy németnek azt mondani, hogy a te megmaradásod az identitásod ápolásán múlik, meg hogy jó evangélikus vagy katolikus vagy, ki fog téged nevetni. De a franciákkal, az angolokkal ugyanez a helyzet, nekik nem kell azon gondolkodni, ami Magyarországon minimum 1526 óta sorskérdés: megmaradunk-e vagy sem? Eltűnünk vagy nem? S akkor vannak ilyen segítők, nagy magyarbarátok, mint Herder, a híres kultúrfilozófus, aki meg is jósolta, hogy X évtized múlva itt már nem fognak magyarul beszélni és azt se fogják tudni, kik azok a magyarok.

Az az érdekes, hogy a lengyeleknek, akik legalább négyszer többen vannak mint mi, ugyanez az alapérzésük: megmarad-e Lengyelország vagy nem marad, megmarad-e a lengyel kultúra vagy nem marad, lehetünk-e katolikusok vagy nem lehetünk? Azt is lehet történetileg magyarázni, hogy a nagy orosz meg a német medvék között azért nehéz létezni, mert a határok hol erre mennek 200 km-rel, hol arra. Mégiscsak van egy közös Közép-Európai tapasztalat arról, hogy az, amit uniformizált, konzumizált, globalizált világnak neveznek, az a mi identitásunkra veszélyt jelent, az nem csak esély, hanem veszély is, tehát az önvédelem, meg egyfajta ellenkultúra elemei megjelennek ebben a világban, és ez másfelé megy, mint Nyugat-Európa. Nyugat-Európa azt mondja, ez már nem fontos, nem fontosak a nemzetek, a családnak különböző variációi vannak, és a vallás magánügy. E három identitásképző elemet kiiktatja.

A hitnek ára van. Annak, hogy a keresztény hitünkhöz ragaszkodunk, vannak kockázatai. Abból még hátránya is lehet az embernek, példák rá Mindszenty bíboros, Ravasz László, Ordass Lajos, Márton Áron, vagy ismert és ismeretlen hitvalló vértanúink egész sora.

Hitünk megélésének van egy közösségi tudata, amit röviden így tudunk összefoglalni: KRISZTUSBAN EGYÜTT! Ez az, ami teljes mértékben ellentmond az individualizációnak. Újra felfedeztük a közösség összetartó erejét. S ez az, ami közös sorsú közép-kelet-európai térségünket más irányba lendítette el, mint a nyugat-európai globalista világot. De úgy tűnik, hogy földrészünk nyugati felében is mintha már kezdene hallatszani, netán megerősödni azoknak hangja, akik nem akarják elveszíteni kulturális önazonosságukat, keresztény identitásukat. Amit most még csak homályosan, tükör által látunk, az Ő segítségével hadd tapasztalhatassuk meg színről színre. Úgy legyen!

SONNERBORG LIAM, aki született 2019. július 14-én Göteborgban, Svédországban, 2019. november 17-én Göteborgban, a Szent Jakab templomban Molnár-Veress Pál lelképásztor által, református szokásrend szerint, a Svéd Egyház szokásrendjének is megfelelően a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: SONNERBORG JEANETTE született: 1988. január 11-én, Göteborgban, Svédországban, vallása: protestáns / református, keresztelte 1989-ben Koltai Rezső Göteborgban, a Szent Jakab templomban. Apja neve: MAHMOUD RAWAND TAHA, született: 1989. január 2-án, Kurdisztánban, Irakban, vallása: mohamedán. Keresztülők: VARGA TÜNDE, született 1986. november 23-án Margittán, Erdélyben /Románia/, vallása római katolikus, megkeresztelve az Érmihályfalvi Római Katolikus Templomban 1987 februárjában Kis János lelkész által; VARGA SÁNDOR /ALEXANDER, született 1984. december 10-én Debrecenben, Magyarországon, vallása református, megkeresztelve Debrecenben 1984-ben.

Tallinnban, magyar és észt és orosz szülők mintegy 40 gyermeke várta a Mikulást, akinek útját a Munkácsi Mihály Egyesület és a Tallinni Balassi Intézet egyengette

Herczeg Ferenc

LÓSZŐR VITÉZ

Nem jó, ha az ember régmúlt idők emlékei közt kotorász; a visszajöhetően letúnt napok lehelete bolondos gondolatokat kelt a legjózanabb főben is.

Mikor a múltkoriban ki kellett hurcolkodnunk régi családi házunkból, a padlás egy sötét zugában, a kéménykürt mögött, vesszőből font bölcsőre akadtam, mely színültig tele volt elsárgult irományokkal, elfakult rongyokkal és cifra gyermekcókákkal. A sok tarka-barka holmi közt turkálva, egy bőrből készült huszárba bukkantam, amelynek láttára egy csapásra fölelevenedtek agyamban a gyermekkor szunnyadó emlékei, s csillogó pillangók fölzávart rajaként nyüzsögtek körül.

A Lószőr vitéz! Mennyi bűvös emlék, mennyi gyermekes vágy, túlradó boldogság, fájdalmas csalódás fűződik hozzá!

Kezembe vettem a huszárt s megtisztítottam a portól és a pókhálótól. Az idő ugyancsak megviselte. Arca förtelmesen össze volt mázolja, orra hiányzott; kopott, foszladozó egyenruhája alól itt is, ott is előkukkantak a drótbordák, és a lószőrtől-telék; hanem azért a kétarasnyi legény merev szemével keményen és marconán tekintett rám, mint egy rokkant vitézhez illik, ha huszonöt év múlva viszontlátja régi generálisát.

Eszembe jutottak a kemény tusák, amelyeket együtt végigküzdöttünk a baromfiudvar porondján... Hej! hogy rebent szét az a fölfuvalkodott pulykanépség, ha szilaj harci rivalgással közéje nyargaltunk!

De nemcsak vad harci szomj, gyakran nemes lovagiaság hevítette szívünket. Mikor vörös cicánk egy ízben három napig se mutatkozott a konyhában, daliás fogadalmat tettünk, hogy nem eszünk és nem iszunk, míg barátónkét vissza nem hozzuk. Elevenen vagy holtan.

Útra is keltünk, kalandos fölfedező útra. Leszálltunk a föld sötét gyomrába, a hűvös pincébe, ahol kísértetiesen kongó hordók között a mama téli répái rügyeztek, s szűk résen át haránt leszűrődő fénysáv emlékeztet csak a napsütötte fölvilágra. Bátran fölnyomultunk a szénapadlásra, ahol a homályban zizegő széna között cincogó patkányok surrannak... A macskát végre a fáskamrában fedeztük föl, öt apró cica társaságában, amelyeket szeretetteljesen nyalogatott.

Ej, minő más, minő egészen más is volt akkor minden! Egy év volt a végtelenség, a világ határa a szőlősdombokig terjedt, a ház birodalom, az udvar tartomány volt: a galambducot szédítő magasságú toronynak néztük, a tűzhely alatti hamulyukat barlangnak. A nap eseménye a színben talált tyúktojás vagy

a vizes vályúba toladott förtelmes béka volt; egy fényes dománypityke vagy egy réz patronhüvely birtokában gazdagoknak éreztük magunkat; egy betört ablaküveg kész katasztrófa volt.

Ha új játékot kaptunk, elkérkedtünk vele a baromfiudvar lakói előtt, amelyek aztán jelentőségteljes kotkodácsolással és irigy hápogással nyilvánították véleményüket. Az eresz alatt fészkelő fecske a mi fecskénk volt, a szomszéd verebeit szitkokkal fogadtuk, ha háztetőnkre mertek ülni.

A szobabútorok néma, de értelmes lények voltak, s ha rosszkedvünkben megrúgtuk az asztalt, utólag titokban megsimogattuk, hogy kiengeszteljük.

A farkát csóváló komondor, a dormogó kandúr elkényeztetett cselédeink voltak, akik bizalmaskodva dörgölöztek hozzánk, s szigorú hangon adott parancsainkat tettetett alázattal, de ásitva és lézengve teljesítették.

A kút mélyéből csodálkozó és kíváncsi gyermekfejek kandikáltak föl, a mama befőttesüvegeit a fekete ember őrizte, akiben nemigen hittünk, de azért mégis féltünk tőle.

A nap, az istenadta nap, csak azért süttött oly melegen, hogy a kert fűvében hempereghessünk, az eső azért szakadt, hogy papírsajkáinkat úsztassa.

Az est homályában a ház előtt hajszoltuk a haragosan bűgő bogarakat, ha pedig a harangok elkongották az esti áldást, egyszerre csodálatos zsibbadás szállta meg tagjainkat, és fölkiánkoztunk a mama puha ölébe, ahol ketten is elfértünk. Egy ideig még a fényes holdra bámultunk, amelynek tányérjában ott áll az öreg, hátán a rözsecsomóval, s míg apa a szomszédokkal beszélget, háborúról, járványról és adóról, álomittasan hunyorgattunk egymásra: ej, mit! csak legyünk egyszer az ágyunkban – jöhet aztán háború, kolera és adó!...

Amint a fölfordított bölcső előtt térdelek, lelki szemem előtt megjelenik egy rég elfelejtett gyermekalak. Vica húgom. Ötéves korában meghalt torokgyíkban. Két évvel volt kisebb nálam, ma-holnap már húsz éve, hogy a halál csontkeze letörte azt az éretlen kis emberrügyecskét. A seb, amelyet halála rajtunk ütött, régóta behegedt, arcvonásai már-már elmosódtak emlékezetemben, egy évtized óta alig gondoltam rá. Csodálatos! Most egyszerre megint magam előtt látom, meglepő közvetlenséggel.

Bájos, izmos gyermek, búzavirágzemmel, kurtára nyírt szőke fejjel: beszéd közben kissé selypít, fejét rendesen oldalvást szokta tartani.

Tulajdonképpen Viktóriának keresztelték, nagyanyám azonban nem tudott megbarátkozni az előtte szokatlan hangzású névvel, és Vicának szólította. Én csak úgy: Vica - cica, pattogató kukorica!

Hevesvérű, örökké izgó-mozgó gyermek volt. Hozzám nagyon ragaszkodott. Sokat kotnyeleskedett a konyhában, s ha anyám ilyenkor a főzőkanállal kizavarta, kacagva polkázott végig az udvaron.

Hozzám nagyon ragaszkodott, egyébiránt könnyen hívó volt, mint minden jószívű gyermek, és fölötte szeretett volna fiú lenni. A kertkerítésen végzett erőmutatványaimnak ő volt a leghálásabb közönsége, ha pedig a hun csatákról hazudtam neki, amelyeket képzeletemben naponként végigküzdöttem a

városvegi cigánygyerekekkel, nagy szemében kigyúlt az őszinte lelkesedés tüze.

A szegény Vica csodálatos szeretettel viseltetett az én Lószőr-vitézem iránt. A huszár volt álmainak a tárgya, a huszár után való reménytelen vágy keserítette le fiatal életét. Ha valamit szépnak, elragadónak, fenségesnek akart jellemezni, azt mondta: olyan, mint a huszár! Gyakran minden bevezetés nélkül kezdte vonatott, monoton hangon:

- Add nekem a huszárt!
- Majd ha fagy...
- Add nekem – ismételte fáradhatatlanul.
- Ne nyafogj, Vica!
- Magad nyafogsz!

Ebből rendszeresen egészséges csetepaté fejlődött, amely csakhamar elfeledtette velünk a vita tárgyát. Szüleim nem ügyeltek Vica sajtáságos szenvedélyére, de különben is meg vagyok győződve, hogy egy más, habár egészen hasonló huszár nem elégitette volna ki húgomat, neki az én huszárom kellett, ennek individualitása gyakorolt rá oly bűvös varázst. Egyszer aztán mégis övé lett a huszár, e csoda pedig következőképpen esett meg.

Nevem napja volt. Új ruhát és aranyórát kaptam. Megvalom, hogy mindkét ajándékon találtam kifogásolnivalót: az órának az volt a hibája, hogy nem ketyegett, a ruha pedig abban sántított, hogy kabát, mellény és nadrág egy darabban volt, én pedig abban láttam az elegancia netovábbját, hogy az ember hébe-korba levesse kabátját.

Örömöm első mámorában, sugárzó arccal futottam a szomszédságban lakó nagymamához, hogy kellően bámultassam magamat. Vica természetesen velem volt. A nagymama udvarán nagy tyúkretrec állott, amelynek tetejére néha föl szoktam mászni, hogy egyet-kettőt kukorékoljak. Most is megtettem, s amint ünnepi hangulatomban, a tetőn guggolva, karjaimat billegtettem, s metsző hangon süvítettem, Vica odalenn tapsolt elragadtatásában. Jókedvünknek csakhamar vége lett. Lemászva a ketretről, egy szögbe akadtam és – Jézus Mária! az új kabát könyökén háromujnyi széles hasadás ásitott...

Le voltunk sújtva. Én sírva fakadtam, húgom elsápadt ijedtében. A nagymama hiába készítette elő legedesebb cukros süteményeit s a névnapra kijáró ezüsthúszast, be sem néztünk hozzá, hanem bánatos szívvel ögyelegtünk hazafelé. Sejtettem, hogy otthon irtóztató igazságot fongak tenni! Szegény Vicának majd megszakadt az ő áldott jó szíve az én nyomoromon, amint mellettem tipegett.

- Egyszerre megfogta a karomat.
- Tudod mit, Dudi, ne sírj, majd én megvarrom a lyukat...
- Tudsz te varrni, Vica? – kérdeztem bizalmatlanul.
- Én? Ojjé, meglásd, úgy megvarrom, hogy senki sem veszi észre...

Ezt annyi önbizalommal mondta, hogy magam is nekibátorodtam. Otthon egyenesen a fűskamrába surrantam, Vica pedig addig settenkedett a mama varróasztala körül, míg a szükséges eszközöket sikerült elcsennie. Nemsokára utánam jött tüvel, cernával, óriás szabóollóval és akkora gyűszűvel, amelybe három ujjja is befért. Én végighasaltam egy kosáron, Vica pedig mel-

lém térdelt és fontoskodó arccal kezdett varrni, nagy girbe-görbe öltésekkel, egyszer föl, egyszer le. Mikor elkészült, maga is bizalmatlanul nézett végig művén: a kabát sötétkék volt, a cérna pedig fehér. Leleményes eszével ezen is segített, hozott tentát, és ujjja hegyével szépen befeketítette a cernát, most már igazán nem látszott semmi...

Örömben olyat tettem, amit csakhamar megbántam: odaajándékoztam Vicának a Lószőr-vitézt. Húgom alig mert hinni fülének, és szinte elsápadt a túl nagy boldogságtól.

- Igazán nekem adod, Dudi? – kérdezte előálló lélegzettel.
- Neked adom, Vica.
- Örökké?
- Örökön örökké.
- Mondd: bizony isten!
- Bizony isten...

Vica karjára kapta a huszárt, és örömsikoltással rohant a kertbe.

Mikor este levetkőztettek, Vica már ketreces ágyában térdelt s a huszárral hóna alatt, álmos fővel darálta az esti áldást.

– Ez meg mi? – kérdezte anyám, mikor vetkőzés közben a kabát ujjja egyszerre megroppant a könyökömön... Jézusom! Vica odavarrta a kabátomat az ingemhez! Anyám mérges is volt, de nevetett is; én pedig, tekintettel a névnapra és álmos állapotomra, egy gyöngé barackkal szabadultam.

Másnap Vica már korán reggel játszott a huszárral, engem pedig a sárga irigység emésztett...

„Az egész alku nem áll, mert Vica nem varrta meg jól a kabátot, és nem igaz, hogy senki sem vette észre a lyukat, mert a mama észrevette, és egy barackot is kaptam, és a ”bizony isten” nem érvényes, és azért a huszárt vissza kell adni...”

Ilyformán okoskodtam. Az érvelésből civódás, a civódásból veszekedés lett, végre Vica haragtól lángoló arccal, kevélyen dobta lábamhoz a huszárt:

- Nesze, vedd, nekem nem kell!...

Számítottam ilyesmire, mert ismertem húgom forró vérét: azt is tudtam, hogy a következő pillanatban már sajnálni fogja gavalléros föllobbanását, azért megragadtam zsákmányomat és diadalmasan menekültem a kertbe.

Ezentúl még féltékenyebben őriztem kincsemet. Az érték, amellyel Vica szemében bírt, előttem is becsebbé tette. Ha iskolába mentem, gondosan elrejtettem, hol a vizes kád, hol valamelyik almárium alá, s mert észrevettem, hogy távollétemet titokzatos kezecskék arra használják, hogy vitézemet kikeressék, oly rejteket találtam neki a szénapadláson, ahová Vica nem férhetett.

Ha a kertben játszottam huszárommal, húgom a kerítésen át bánatos irigységgel ügyelt minden mozdulatomra...

Szegény Vica! Egész élete alig terjedt egyarasznyira, mégis elég hosszú volt arra, hogy forró gyermekszíve keresztülszenvedje a sorvasztó vágy, a bánatos lemondás, a reménytelen szerelem minden nyomorát. Vica egyszerre beteg lett.

Bevallom, hogy őszintén irigyeltem. Alig ismertem kellemebb állapotot a betegségnél: az embernek bekötik a fejét, nyakát, ágyba fektetik, nem kell iskolába mennie, mama, apa

kényeztetik, dédelgetik, s ha az ember elég élelmes, hogy hébe-korba nyöszörögjön kisé, kap narancsot, datolyát és cukrot.

Engem a nagymamához adtak, a Lószőr vitéz persze velem ment. Elhagyatottnak éreztem magamat a nagymamánál – meglehet, azért, mert az egész házban oly komor, szinte ünnepies hangulat uralkodott.

A ház közvetlen a templom mögött állott, amelynek hatalmas két gót tornya belátszott udvarunkra; harangzúgása pedig napközben megrezgettette ablakainkat. Hálósobánk falairól dolmányos, szúrós tekintetű urak és hosszú nyakú virágos hölgyek tekintettek le.

Legjobban érdekelt azonban az almáriumon ketyegő régi óra. Csodálatos egy óra volt ez! A virágos mutatólap alatt inga helyett cifra aranypillangó lengett ide-oda, a két alabástrom-oszlop között pedig kert volt, barokk kastéllyal, a kertben egy spanyol lovag állott, tollas barettel és gitárral. Epedve tekintett a kastély zárt ablakára. Ha az óra ütni kezdett, akkor kipattant a csúcsíves ablak, s egy parányi hölgyecske jelent meg, aki mereven bölintgatott a fejével. A lovag buzgón kezdte verni a lantját, a szökőkút hullámos üvegsugara körbe forgott, az óra belsejéből csodálatosan andalító, ősrégi dallam hangzott. Én pedig dobogó szívvel és elfojtott lélegzettel néztem ezt a megelevenedett varázsalmot. De most jut eszembe, hogy Vicáról kell beszélnem! A nagymama egy nap azt mondta nekem, hogy szegény Vicánk nagyon rosszul van.

„– Ahá! – gondoltam. – Tehát nagyon sok cukrot kap?”

Délután beállított hozzánk Barka, a szobaleány, s azt mondta, hogy orvosságért megy, és hogy a Vica szépen kéret, küldjem el neki a huszáromat kölcsön, attól mindjárt egészséges lesz.

– A huszáromat – dadogtam –, a huszáromat? Hová is tettem... majd megkeresem...

Nem tudom, mi rossz szellem bántott. Besiettem a szobába, keblemre gyömöszöltem a huszárt, átmásztam a kerítésen, és kivágtattam a rétre. Csak akkor éreztem biztonságban a kincseimet, mikor egyedül találtam magamat a fűzesben. Sokáig csatangoltam az ér partján. Ó, az a Vica! Nem elég, hogy nem jár iskolába, hogy cukrot kap, még a huszáromat is akarja? Mikor bealkonyodott, félni kezdtem a magánytól; a régi korhadt fűzfák a homályban ugrádozó emberalakok és fenyegető szörnyképek árnyaihoz hasonlítottak.

Amint a huszárral hónom alatt, lelkendezve hazavetődtem, a nagymama némán és szomorúan ült az udvaron. Nem volt kedvem játszani, letelepedtem a nagymama mellé. Az udvar virágágyvai fölött denevérek és éji pillangók repkedtek.

A hold korongja fölbukkant a templom tornyai között, a csúcsíves bolthajtások, az áttört szeszélyes kőcirádák bűvös fényben fürödtek. Ha a templomot holdvilágban láttam, titokzatos, regényes vágy fogott el. Képzetelemben, második Quasimodóként bekalandoztam azt a csodálatos köerdőt, odafönn, hol gót szörnyek tanyáznak, és karcsú kővirágok nyílnak a holdfényben.

Mikor odalenn a kaszárnyában elfűjták a takarodót, a búskomor, vonatott hanghullámok hallatára zsidbadás fogott el, s

nyomottság vett rajtam erőt. Talán mégis el kellett volna küldeni Vicának a Lószőr vitézt?

Éjjel bolondos álmom volt. A zenélő óra kertjében jártam, fejem fölött az örökké nyughatatlan pillangó lengett föl és alá, a szökőkút csörgedezett, a zene szólt, de az, aki a lantot verte, az én Lószőr vitézem volt, a kastély ablakából pedig a kis Vica bölintott alá... Hirtelen fölíjedtem ágyamban, a szobában gyertyafény járt.

- Nagymama! – nyöszörögtem.
- Mi az, fiam?
- A huszárt, a huszárt oda kell adni Vica-cicának...

A nagymama gyöngéden megcsókolt, s elfojtott zokogással mondta:

- Vica-cica a mennyországba ment, angyal lett belőle...

Emlékeim itt elmosódnak. Sehogy sem tudom elképzelni, mit éreztem és gondoltam én akkor. Egy kép azonban tisztán áll szemem előtt, oly tisztán, mintha nem is húsz év előtt, hanem tegnap láttam volna. Megint szüleim házában voltam. Forró nyári délután volt. Az udvar telve volt suttagó idegenekkel, akik kíváncsian nézték az előttünk álló kis ércpokorsót. A nyíló hársfavirágok illatában viaszgyertyák és hervadt lomb szaga vegyült. A pap halk hangon énekelt, közbe hallatszott a háztetőn bóbiskoló galambok turbékolása. Én a fekete szalagot néztem, amelyet a szalmakalapomra varrtak; közbe a kalap karimáját rágtam, és sírtam, mert a mama is sírt.

A mama halálsápadt volt, néha egy elfojtott sikoltás tört ki a melléből, ilyenkor görcsösen szorította össze a kezemet, amelyet fogva tartott, és én azt hittem, hogy össze kell dőlnie az egész világnak.

Talán mégis jó lett volna Vicának odaadni azt a huszárt?

Mikor másnap ebédhez ültünk, az asztalnál egy hely üresen maradt. Apa kedvetlenül tolt el maga elől a levest, a mama pedig nedves szemekkel bámult arra az üres helyre.

– Szegény gyermekem – mondta remegő hangon –, haloklásában már nem is ismert rám, folyton valami huszárt emlegetett lázában...

Most már magam is letettem a kanalamat. Most már tisztában voltam azzal, hogy jó lett volna Vica-cicának odaadni azt a Lószőr-vitézt, lelkemben pedig, földeregett a földi boldogság hiú voltának homályos sejtelve.

Húsz év múltán megint előttem van a Lószőr vitéz, amelyhez a szegény Vica halálában is hű maradt. Nem tartozom még azokhoz, akik már leszámoltak az étellel, de talán odaadnám mindazt, amiért küzdök, s amit még remélek a jövőtől, ha még egyszer szemtől szembe állhatnék Vicával, odanyújtánám neki a huszárt, és azt nondhatnám neki:

- Nesze, Vica-cica, pattogatott kukorica – nesze, bizony isten, igazán neked adom a Lószőr vitézt!

HERCZEG FERENC Verseceen született 1863-ban. Jómódú német polgári családból származott. Családi neve: Herzog. Csak diákéveiben tanult magyarul. Jókai és Mikszáth mellett ő lesz a legnépszerűbb magyar elbeszélő. Budapesten hunyt el 1954-ben.

ELSŐ FÉLÉV 2020

JANUÁR

11	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1	
12	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21	
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	
17	18:00	BORÅS	Hässleholms kka	Våglångsgatan 3	
18	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	
19	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängstorg	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	
25	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsvägen 11	
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	
26	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsvägen 12	
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsvägen 2	

FEBRUÁR

08	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	úrvacsora
09	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	úrvacsora
14	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsg.3	úrvacsora
15	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
16	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevángs	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	úrvacsora
22	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
23	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora
29	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora

MÁRCIUS

01	11:00	HELSINKI	Alppila kirik	Kotkankatu 2	úrvacsora
07	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	
08	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	
13	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsgatan 3	
14	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	
15	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängstorg	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	
20	18:00	TÄNGAGARDE	Gyülekezeti Otth	Alapítvány IB gyűlés	
21	09:00	TÄNGAGARDE	Gyülekezeti Otth	Küldött- / Közgyűlés	
22	10:00	TÄNGAGARDE	Gyülekezeti Otth	záróistentisztelet	
28	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsvägen 11	
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	
29	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsvägen 12	
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsvägen 2	

ÁPRILIS

03-05	HOLZHAUSEN	Protestáns Szöv. Presbiteri Konferenciája			
05	HOLZHAUSEN	Prot.Szöv. + EMEIK közös istt. úrvacsora			
04-10	HOLZHAUSEN	E.M. Evangéliumi Ifjúsági Konferencia			
11	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	úrvacsora
12	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	Húsvét
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	Húsvét
17	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsg. 3	úrvacsora
18	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
19	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängst.	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	úrvacsora
25	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
26	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora

MÁJUS

09	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	
10	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	
15	11:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsg.3	
16	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	
17	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängstorg	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	
21-22		Szlovénia	Magyar Evangélikus Tanácskozó Testület		
30	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västerås 11	Pünkszb
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	
31	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	Pünkösöd
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsvägen 2	

JÚNIUS

06	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora
07	11:00	HELSINKI	Alppila kirik	Kotkankatu 2	úrvacsora
13	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	úrvacsora
14	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	úrvacsora
19	11:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsg.3	
20	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
21	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängst	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	úrvacsora
27	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
28	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora

TEPLOMOK / HELYEK ahol istentiszteleteinket tartjuk

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglångsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevängstorg
HELSINGBORG	RÅÅ EFS-kyrkan	Missionsgatan 8
HELSINKI	Alppila-kirik	Kotkankatu 2
JÖNKÖPING	S:t Franciscus katolska kyrkan	Toraplan
LJUNGBY	S:t Stephans katolska kyrkan	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Reformerta kyrkan	Humlegårdsgatan 13
STOCKHOLM	BROMMA Ungerska Huset	Lövåsvägen 12
TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
TAMPERE	Kaleva-kirik	Liisanpuisto 1
TÄNGAGARDE	Gyülekezeti Otthon	40-es útról Åspered felé
UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsgatan 3
VÄSTERÅS	SKULTUNA Pingstkk	Västeråsvägen 11
VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
VÄXJÖ	Mariakyrkan	Kungsvägen 117

Figyelem! Az itt közölt időpontok / helyszínek rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

A nyári szünidőben csak kivételes esetben tartunk istentiszteletet. A rendszeres szolgálatok sora júliusban és augusztusban szünetel.

SZEPTEMBER

05	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1	
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21	
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	
10-13		MÄNNEDORF (Svájc)	Protestáns Szövetség konferenciája		
18	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsgatan 3	
19	12:30	HELSINGBORG	Råå-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	
20	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängstorg	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	
26	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsvägen 11	
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	
27	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsvägen 12	
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsvägen 2	

2020 MÁSODIK FÉLÉV

OKTÓBER

03	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora
04	11:00	HELSINKI	Alppila kirik	Kotkankatu 2	úrvacsora
	17:00	TAMPERE	Kaleva kirik	Liisanpuisto1	úrvacsora
10	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	úrvacsora
11	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	úrvacsora
16	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsg. 3	úrvacsora
17	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
18	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängstorg	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	úrvacsora
24	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
25	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora

NOVEMBER

07	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1	
08	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21	
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	
13	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsgatan 3	
14	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	
15	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängstorg	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	
21	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	
22	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsvägen 12	
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	
28	13:00	STRÄNGNÄS	Domkyrkan	Magyar mártírok emlékt.	
28	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora
29	11:00	HELSINKI	Alppila kirik	Kotkankatu 2	úrvacsora

DECEMBER

05	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmang. 1	úrvacsora
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	úrvacsora
11	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglångsg.3	úrvacsora
12	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
13	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevängtorg	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	úrvacsora
19	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
20	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora

30 ÉVE TÖRTÉNT

Közép-kelet Európa országaiban a '80-as évek második felében felgyorsultak és megerősödtek a rendszerváltó folyamatok és erők. A vasfüggöny mögötti országokban az ellenzék egyre nyíltabban lépett a nyilvánosság elé, miközben az állampártokon belül is kialakultak a reform erők és zajlottak a változást hozó folyamatok. Rendszeressé váltak a tüntetések és olyan politikai megmozdulások, melyek adig elképzelhetetlenek voltak.

A változást hozó események sorában mérföldkövet jelentett a Páneurópai Piknik, melyet 30 évvel ezelőtt, 1989. augusztus 19-én a Sopronkőhida–Sopronpusztai határ mellett szerveztek meg a Magyar Demokrata Fórum debreceni szervezete és a Soproni Ellenzéki Kerekasztal pártjai. A rendezvény hivatalosan propagált célja a vasfüggöny elleni tiltakozás, valamint a határok nélküli közös Európa eszméjének a meghirdetése volt. A nagyszabású eseményen sok száz NDK-s állampolgár is részt vett, akik a "vasfüggöny" néhány órára megnyíló kapuján keresztül osztrák földre jutottak, majd továbbutaztak az NSZK-ba. Az esemény híre hamarosan bejárta a „keleti tömb” országait, nagy lökést adva a változásnak, mely néhány hónap múlva, – november 9-én – a második világháború utáni Európa megosztottságának jelképét jelentő berlini fal leomlásához veze-

tett, melyet aztán Berlin és Németország újraegyesítése követett.

A változások feltartóztathatatlanok voltak és a Temesváron kirobbant forradalom jelentette annak újabb állomását. Tőkés László temesvári református lelkész határozottan kiállt a Ceaușescu-diktatúra által súlyosan és folyamatosan megsértett emberi jogok mellett, valamint az egyre erősödő falurombolás ellen. Hívei 1989. december 15-én körülvették a református parókiát, hogy szolidaritásukat fejezzék ki, egyben a kilakoltatás ellen megvédjék fenyegetettségbe került lelkészüket. Másnap több ezren csatlakoztak a lelkészt támogatókhoz, és a szolidaritási gyűlés kommunistaellenes tüntetéssé alakult, mely ellen a hadsereg egységeit is bevetették. A forradalom néhány nap alatt véget vetett a négy évtizedes kommunista uralomnak és 1990 májusában már szabad választásokat tartottak.

A 30 éve történt események új történelmi korszakot nyitottak Kelet-Európa országaiban. Magyarországon 1989. október 23-án, az 1956-os forradalom 33. évfordulóján kikiáltották a köztársasági államformát, és kitűzték a szabad választásokat a következő év márciusára. E töredékes sorok állítsanak emléket mindazoknak, akik hozzájárultak a történelmi változásokhoz, egy polgári alapokon nyugvó többpárti demokrácia felépítésének és megteremtésének szándékához.

Dr. Pöcze István

MÁRTÍR ÉLET

A „Térj magadhoz drága Sion” énekünk elhangzása után nagyon nehéz szívvel tudok beszélni, mert ezt az éneket a gyermekkoromban tanította nekünk édesapánk .

Édesapánk, Sass Kálmán református lelképásztor, kit mi a gyermekei Apunak hívtunk, élete és sorsa tökéletesen jellemzi a 20. századi kersztyén magyarok sorsát az elszakított területeken.

Apu 1904. április 17-én született Gálospetriben, egy érmelléki faluban, Bihar vármegyében. Kisnemes református magyar földműves családból származott. Édesapja Sass Károly 1915-ben Doberdónál hősi halált halt. Édesanyja (szül. Nagy Rozália) hazavitte és otthon temette el. Apu 13 éves korában már szántott-vetett, gondoskodván a két húgáról. Édesanyja szigorú fegyelemmel és nagy szeretettel nyakas kálvínistának nevelte. Szülőfalujában hat elemi osztályt végzett, majd mint hadiárva beiratkozott a Máramaroszigeti Gimnáziumba. A gimnáziumot 1916-ban, a világháborús események miatt bezárták, ezért a tanulmányait a Bihar megyei feketebátori katolikus kolostorban folytatta, ahol a papoknál cselédként tartotta fent magát. A határok lezárása után a Nagykárolyi Piarista Gimnáziumban folytatta tanulmányait, ahol 1924-ben kiváló eredménnyel érettségizett. 1924 és 1928 között a Kolozsvári Teológiai Intézet hallgatója volt. Azután a Nagykároly melletti Domahi-

dán volt segédlelkész. 1929 és 1931 között svájci tanulmányúton vett részt, ahol tökéletesen megtanult németül és elég jól franciául. Bázelen tanulmányozta a bibliai nyelveket: a hébert, görögöt és arámit. A svájci kantonális rendszert tekintette odahaza követendőnek.

A Genfi tavon egy érdekes kalandban volt része. Észrevette, hogy egy csónakból kiborult valaki, akit azon nyomban kimentett a vízből. Ez Berta Welti-Schneider, Paraguay nagyon gazdag tiszteletbeli konzuljának volt a felesége, aki fiának fogadta, amiért megmentette a halálból. Ott akarta marasztalni, de ő mégis hazament, mert úgy gondolta, hogy otthon nagyobb szükség van rá, mint az idegenben. Miután hazament, 1931 és 1932 között főtiszteletű Sulyok István püspök mellett volt segédlelkész. Weltiné segítségével gyűjtött pénzt a váradi Református Püspöki Hivatal felépítésére. Berta Welti jelentős pénzadománnyal segítette az ötgyermekes családjukat. Az örökbefogadás a két világháború között és később a szocialista Romániában arra volt jó, hogy Apu kémkedéssel vádolják, ami később a halálos ítéletéhez kellett.

1932-ben megválasztják mezőtelegdi lelkésznek, ahol 1936-ig marad. Ott a munkások között erős volt a kommunista befolyás. Kivételes szervező és közösségteremtő képességei itt mutatkoztak meg először. Amikor megérkezett Mezőtelegdra, a híres műemléktemplom romokban állt, a tetőzete tönkrement. Amikor összegyűjtötte a pénzt a javításra, senki sem akart felmenni a templom tetőzetére. Híre ment, hogy a pap a templom tetején dolgozik egyedül, végül megszegyenülve többen sorakoztak a templom köré segíteni. A Siguranța embereinek nem tetszett, hogy a híveket össze tudta terelni, és ráfogták, hogy kommunista propogandista. Ez persze egyáltalán nem igaz, mert ő tisztában volt a kommunizmus következményeivel. Ezeket a Marx és Lenin könyveiből ismerte.

Ebben az időben megírta a „Tileagd (Mezőtelegd) története különös tekintettel Egyházaira” című könyvét. Megjegyzés: már akkor is mint a Ceausescu idejében a helységneveket csak román nyelven lehetett leírni. 1936-ban református kátét írt iskolai magánhasználatra, melynek nyelvezete egyszerű, közérthető, és lényegretörő.

Az első kérdése az volt, hogy mi vagy? A válasz: „én egy keresztyén református fiú/leány vagyok”. Ezt a kátét mi is használtuk a vallásórákon.

1936-ban Érmihályfalván iktatták be lelkésznek. 1937-ben a magyarellenesség Romániában nagyon felerősödött, és elkezdődött a magyar vezetőréteg meghurcolása. 1939 decemberében több lelkészársával együtt kiutasítják az országból Magyarországra. A második Bécsi Döntésnek köszönhetően tér vissza Érmihályfalvára, ahol a hívei örömmujongva várták az átlomáson. Ezekben az időkben magyar miniszterek, politikusok és neves értelmiségiek keresték fel és tanácsot kértek tőle. Az ő értékrendje: Isten – Haza (Nemzet) – Család volt, amit mindig is betartott. Szépen hegedült és tárogatózott. Az a nagy templom mindig tele volt. Az ünnepeken még sokan lábön is álltak. A vallásórákra nagyon sokan jártunk, ahol kicsiknek való istentiszteletet is tartottunk. Énekkart vezetett. Bibliaórákat tartott.

Családokat látogatott. Iskolát építtetett. Ifjúsági kört vezetett. Az egyházi munkákban segítségére voltak a segédlekedései (pl. nt. Bódi Mihály, Dr. Horváth István egyetemi magántanár, nt. Apjok Ferenc, stb.) és Földes Ilona diakonissza, akit Veronika testvérként ismertünk.

A családi nevelés főleg Anyura hárult. Szinte nem is volt olyan nap, amikor ne lett volna nálunk valaki ebédelni. A parókia egy igen magas színvonalú intellektuális központ volt, ami nem tetszhetett a nacionalista és kommunista vezetőségnek. Jó kapcsolatott tartott fenn a többi felekezettel is.

1947 és 1948 között letartóztatják, de a megbízott tanúk visszavonták a feljelentésüket. Ekkor Maléter Pál egyik levelé-

nek is köszönhette szabadulását, akit a német megszállás alatt még 9 társával együtt mint ejtőernyős partizánokat ledobtak a határ melletti tanyánkra. A 9 társát lelőtték, csak ő maradt életben. Apu a halottakat keresztyén módra eltemette. Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után ez a levél is nagyon sokat rontott az Apu helyzetén.

1956. október 23-án, mint ötödikes kisdíák, Czirják Feri barátommal készítettünk egy kristálydetektoros rádiót, és ebéd után kipróbáltuk. A fülhallgatón keresztül hallottuk, hogy a Himnuszt többször megismétlik, és Nagy Imre miniszterelnök többször megismétli a felhívását, hogy menjenek haza a tüntető. Ezt megmutattuk Apunak, de már nem tudtuk visszaszerezni tőle a fülhallgatót. Nagy volt az öröm, de nem tartott sokáig,

mert a forradalmat leverték. A forradalom leverése egy nagyon jó alkalom volt a magyarság megfélemlítésére. Jöttek a letartóztatások. 1957. február 17-én délután megérkeztek a szekusok és elkezdték a házkutatást. Anyu könyörgött nekik, hogy Apu köthesse meg az Enikő nővérem és Kiss Mihály elektromérnök völegénye egyházi esküvőjét. A lakodalmuk két hét múlva kellett volna hogy legyen. Nehezen, de azért csak megengedték. Ha akartak valamit találni a házkutatáson, azt oda is tették. Gyöngyike a kisebbik nővérem mindig utánuk ment, hogy ezt megakadályozza. Apu mindannyiunktól külön-külön elbúcsúzott egy-egy bibliai idézettel, nekem csak annyit mondott, hogy: „Én is árván nőttem fel, mégis ember lett belőlem.”

1958. október 4-én megtörtént Nagyváradon a 31 vádlott tárgyalása, ahol egy négy osztályt végzett szabóból lett bíró meghozta a kegyetlen ítéleteit. Sass Kálmánt, Hollós Istvánt és Balaskó Vilmost golyó általi halálra, a többit életfogytiglani, valamint 5-25-évig tartó börtönre ítélték. A nt. Balaskó Vilmos ítéletét az Amerikában élő fia segítségével életfogytiglanra változtatták. Aput és Hollós Istvánt 1958. december 2-án a szamosújvári börtönben rettenetes kínzások után kivégezték, és valahol a börtön mellett egy gödörbe beledobták és betemették, mint egy döglött kutyát. Hiába kérvényeztük, hogy eltemethessük keresztyén módra, a belügyminisztériumból azt a választ kaptuk, hogy nem tudják hova temették. A család minden ingó és ingatlan vagyonát elkobozták. A parókiáról ki kellett költöznünk. Nem mert bennünket befogadni a házába senki, csak a Bodrogi család, mint lakókat. Enikő nővéremék Csíkszeredába költöztek. Felvételiztem a Szatmári Kölcsei Líceumba, de már a papírok odaértek és nem vettek fel. Ősszel felvételiztem a Csíkszeredai Elméleti Líceumba (jelenleg Márton Áron Gimnázium), ahol nagyon jó eredménnyel sikerült bejutnom. Ott sikerült meghúzódnom egy évig. A vakáció idején, 1959. augusztus 29-re virradóra csapott ránk a milícia, megparancsolva azt, hogy 1 óra alatt legyünk összepakolva, mert visznek keletre. Ki sem mehettünk a házból. Csak egy dunyhát és egy fél zsák krumplit vihettünk magunkkal. Akkor otthon csak hárman voltunk: Anyu, én és Enici, az Enikő nővéremék picikislánya. Először Nagyváradra vittek a miliciára, onnan még három család tagjait hozzánkcsatolva vonattal továbbvittek a Románia délkeleti részében található Bărăgan pusztába, minden családot más faluba. Mi egy Olaru nevű faluba kerültünk egy olyan vályogházba, amelyet nád kellett volna fedjen, de átvilágítottak rajta a csillagok. Kálmánt és Bélát Nagybanyáról, Gyöngyit pedig Resicáról hozták el, de Bélát leszedték a vonatról és két és fél évre bezárták, mert az oszályukban szimpatizáltak a magyar forradalommal. Őt még azelőtt úgy megverték, hogy vagy három hétig nem ismert meg bennünket.

Olaruban DO-sok voltunk (domiciliu obligatoriu = kötelező lakhely). Négy évet kaptunk, amit később még meghosszabbítottak, de 1964-ben volt Romániában egy általános amnesztia a politikai foglyoknak, és így megszabadulhattunk. Napszámok voltunk az Állami Gazdaságban. Két évig nem járhattam iskolába, mert az iskola 15 km-re volt tőlünk, de nekünk nem lehetett elhagyni a 15 km-es sugarú körzetet. Az elején nagy

volt a szigor, de úgy 2 év után meglazult és megengedték, hogy iskolába menjünk. Közben Kálmánt, a bátyámat elítélték mint politikai huligánt, mert felindultságában a rossz fizetésért szidni mertte a pártot. Ott a magyarok mind összetartottunk. Jóban voltunk a más nemzetiségekkel is. Segítettünk egymásnak. A házat is megjavítottuk. A telek nagyon kegyetlenek ott, mert a havat a

szél összehordta a házak mellé úgy, hogy segítség nélkül ki sem lehetett menni.

1964-ben leérettségiztünk egyszerre mind a három fűtestvér, és felvételiztünk az egyetemre. Kálmán a bányamérnökire Petrosényba, Béla Bukarestbe a mezőgazdasági gépészmérnökre, én pedig szintén Bukarestbe, de a matematika-csillagászat szakra. Mind a hárman bejutottunk. Jókora voltunk jó helyen. Így segített meg a Jóisten, legyen hála érte. Őt év után mind a hárman végeztünk sikeresen, állást kaptunk és családot alapítottunk. Gyöngyi is férjhez ment. Anyu Biharpuspökibe került, de sokat volt nálunk is Nagybanyán.

Aput nem sikerült rehabilitálnunk még 22 per után sem. Neki egy nagy bűne az volt, hogy magyar és igaz keresztyén ember volt. Még ha agyba-főbe is verték, inkább magára vállalta a bűnököt, de nem árult be senkit. Nyugodjon békében!

Emlékére több helyen is készült emléktábla (Érmihályfalván, Gálospetriben, Domahidán, Nagyváradon, Budapesten az Erdélyi Gyülekezet templománál), közös emlékmű (itt Strängnäsben, Szamosújváron a börtön melletti temetőben, Érmihályfalván), obeliszk (Gálospetriben és Érmihályfalván) és mellszobor (Érmihályfalván).

Hálával tartozom a svédországi magyaroknak az évente megszervezett gyönyörű ünnepi megemlékezésért a Sass család nevében. Áldjon meg benneteket érte az Isten!

Dr. Sass Huba

A mártírhaltalt halt Sass Kálmán fia id. Huba (középen), jobbja fia ifj. Huba, balján Tünde lányától származó unokája Izabella a strängnási Mártírok Kápolnájában

Az emlékestisztelet végén hagyományosan koszorút helyeznek el a Szent György Lovagrend és a Johannita Lovagrend képviselői.

Dr. Müller Adrien Magyarország stockholmi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete Üzenet a Hazából címmel osztotta meg gondolatait a gyülekezettel.

20 ÉVES

A STRÄNGNÄSI MÁRTÍROK KÁPOLNÁJA

Tizenegyedik alkalommal gyűltünk össze Strängnäs Dómtemplomában, hogy a 20 évvel ezelőtt Jonas Jonson emeritus püspök által alapított Mártírok Kápolnájában magyar mártírjainkra emlékezve lerójuk kegyeletünket a magyarságáért és keresztény hitéért mártírhalált halt Sass Kálmán egykori érmihályfalvi református lelkész emléktáblája előtt. A megemlékezésen hagyományosan részt vett Magyarország nagykövete dr. Müller Adrien, dr. Szabó Sándor Balázs konzul, dr. Kádár Zsolt Gyula a Nemzetpolitikai Államtitkárság kabinetfőnöke, és részt vett a vértanúhalált halt Sass Kálmán fia, egyik unokája és dédunokája is. Az emlékestiszteleten a liturgiai szolgálatot Dr. Pöcze István ev. lelkész végezte, igehirdetője Molnár-Veress Pál lelképásztor volt. A gyülekezeti énekeket Pöcze Barnabás I. éves ev. teológus kísérte orgonán. *(Folytatása a következő oldalon)*

Dr. Kádár Zoltán Gyula

DR. KÁDÁR ZOLTÁN
NEMZETPOLITIKAI
KABINETFŐNÖK
KÖSZÖNTŐ SORAI
(Részlet)

Márai Sándor gondolatai így szólnak hozzánk: „A haza nem csak föld és hegy, halott hősök, anyanyelv, őseink csontjai a temetőben, kenyér és táj, nem. A haza te vagy testi és lelki mivoltodban; ő szült, ő temet el, őt éled és fejezed ki, mind a nyomorult, nagyszerű, lángoló és unalmas pillanatokban, melyek összessége életed alkotja. S életed a haza életének egy pillanata is.”

Önök nemcsak értik, de nap mint nap megélik azt, hogy magyarnak maradni a diaszpórában egyéni döntés kérdése. Lemondok a magyarságról vagy büszkén viselem? Gyermekem, unokáim számára is át tudom adni az érzést, hogy magyarnak lenni jó? Hogy ők is tagjai egy olyan közösségnek, amely történelmi tragédiákon túl az elszakíttóságot is túlélte? Azzal, hogy Önök évtizedek múltán is itt vannak közösségként, mutatja, miként döntöttek. Megőrizték és ma is őrzik magyarságukat. Köszönjük Önöknek!

Önökről a Magyar Állam évtizedeken keresztül nem vett tudomást, elhallgatta létezésüket. 2010 óta azonban a Magyar Kormány azon dolgozik, hogy újra felemelő érzés lehessen magyarnak lenni, bármely sarkában is éljünk a világnak. Odafigyelünk honfitársainkra és felelősséget viselünk értük. Évről évre egyre több programot működtetünk annak érdekében, hogy a diaszpórában élő magyarok számára is biztosítani tudjuk a megmaradás feltételeit.

Úgy gondolom, büszkék lehetünk a közös munka sikerére. Olyan világnemzet részei vagyunk, akik bármely kontinensen is éljenek, virágzó magyar közösségeket működtetnek. Orbán Viktor miniszterelnök úr szerint a „megmaradás életerő kérdése”. Mi, magyarok, szabadságharcos népként pontosan tudjuk, hogy az újrakezdéshez, a „megmaradáshoz” rengeteg erő, munka és hit kell. Tudtuk ezt a Rákóczi-szabadságharc leverése után, Világos tragédiája és az '56-os diadalt követő tömeges emigráció és megtorlás idején is. Mégis újjáépítettük nemzetünket, melyben sokat segített a Jóistenbe vetett hitünk.

Az igaz hit vezetett át minket azokon a megpróbáltatásokon, amely nemzetünket érte. A XXI. században is a hit az egyetlen lehetőség számunkra, hogy megtarthassuk nemzetünket, hazánkat, kultúránkat. Az anyaországban, a Kárpát-medencében és a diaszpórában is. Emlékezzünk hát és imádkozunk ma azokért a magyar mártírokért, akik életüket áldozták hazánkért és a keresztyén hitért!

(Folytatás az előző oldalról) Dr. Sass Huba édesapjának mártír életét elevenítette fel (melyet lapszámunkban közlünk néhány családi fényképpel együtt). Eichhardt Sándor egykori rabtársa, Tollas Tibor: Bebadogoztak minden ablakot c. drámai hangvételű versét mondta el (lapunkban közöljük). Ugyancsak Pöcze Barnabás előadásában hallhattuk Johann Pachelbel E-mol toccatáját, valamint J. S. Bach C-moll toccata és fűgáját. Gentilia Pop Kárfors hegedűművésznő Mascagni: Parasztbecsületének Intermezzóját, Johns Williams: Schindler's List és Benny Andersson: Chess c. műveit szólaltatta meg. Bíró Angéla két népdalt énekelt Kodály feldolgozásában. Dr. Müller Adrien nagykövet Üzenet a Hazából címmel osztotta meg gondolatait a gyülekezettel. Dr. Kádár Zoltán Gyula, a Nemzetpolitikai Államtitkárság kabinetfőnökének köszöntő sorai aktuális kérdéseket érintettek (részlete lapszámunkban). Politidou Mária magyarul szomorú évfordulóra emlékeztetett, svédül pedig a keresztyénülözés ellen szervezett budapesti konferenciáról szólott (lásd lapunkban). Jonas Jonson emeritus püspök a Mártírok kápolnája ötletének keletkezéséről beszélt és megosztotta velünk Mártírének c. szerzeményét, melyet 20 évvel ezelőtt szerzett a kápolna felszentelése alkalmából. Molnár-Veress Pál Tertullianust idézte: A vértanúk vére az egyház magvetése. Arról a csodáról beszélt, hogy történelmünk tanúsága szerint minden kudarcunkból, vereségünkéből, megöletetésünkéből lélekben megerősödve támadtunk fel. Dr. Sebestyén Gábor zárószavában köszönetet mondott mindazoknak, akik egy évtizednél is hosszabb ideje szervezői, látható és láthatatlan rendezői, támogatói voltak e rendezvénynek. Ábécé sorrendben idén köszönet illeti Apor Zsófiát, Benkő Ilonát, Herczeghné dr. Juhász Editet, Katona Emesét, Lindberg Katalint, dr. Madarassy Enikőt, Mocos Ádámot, Sebestyén Indirát, ifj. Sebestyén Gábort, dr. Sebestyén Máriát, Szalóki Petrát, és egyúttal mindazokat, akik névvel vagy név nélkül, tehetségük és lehetőségük szerint részt vettek e szép közös rendezvény sikeressé tételében. A svédországi, skandináviai-baltikumi gyülekezetek nevében ezúttal is köszönetét fejezi ki azért az állami keretből származó, de a Magyarországi Evangélikus Egyház által nekünk juttatott anyagi támogatásért, melyet e nagyszabású rendezvény megvalósításához nyújtottak.

Soli Deo gloria! Egyedül Istené a dicsőség!

Pöcze Barnabás

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp

till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige

(Egyházi járulékról szóló BELEEGYZÉS a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärsinkomst.

(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelmemre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____
(Név)
Personnummer: _____ - _____
(Személyi szám)
Adress: _____
(Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)

Postadress: _____
(Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)

Datum (Dátum) _____ Underskrift (Alíráás) _____

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagarde 136
För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast 31-e oktober året innan.**
(Ahhoz, hogy a következő évtől érvényes legyen, a beleegyezést **legkésőbb folyó év október 31-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen:
A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt a Lelkészi Hivataltól lehet kérni és oda visszaküldeni:

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagarde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Kyrkolagen föreskriver skyldighet för medlemmar i Svenska Kyrkan att betala församlingsavgift. Avgiften dras tillsammans med kommunalskatten av utbetalaren av lön, pension eller annan ersättning.

Den som är medlem i ett annat trossamfund kan betala församlingsavgift till detta trossamfund, vilka bestämmer avgiftens storlek och inbetalningssätt. Skatteverket kan hjälpa till med att ta in avgift. Denna kallas för avgiftshjälp.

Rätten till avgiftshjälp ansöks hos regeringen och fattas av regeringen. Hjälpen får endast lämnas till ett registrerat trossamfund som är stabilt, har egen livskraft och bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället villar på. Fr.o.m. år 2000 upphörde ungerska prästens anställning hos Svenska Kyrkan och i denna rädlösa situationen beslutade den dåvarande ungerska rikskyrkorådet att kyrkoavgiftens storlek och inbetalningssätt blir helt och hållet frivilligt. I denna femton års period bevisades att det var fel att basera samfundets ekonomi på en inte förutseddbar inkomst.

Ungerska Protestantiska Samfundet har ett datoriserat medlemsregister som omfattar ca. 5500 medlemmar, men bara en mindre del av dessa betalar kyrkoavgift direkt till samfundet. Det är många som fortfarande betalar avgiften till Svenska Kyrkan, eller till ett annat trossamfund, men flertalet betalar samtidigt avgift även till Ungerska Protestantiska Samfundet. Men det är många som inte betalar någon kyrkoavgift alls.

Lagen i Sverige säger också att man inte behöver vara medlem i något trossamfund utan man kan stå utanför.

Den som har bestämt sig för medlemskap i vårt samfund och vill delta i vår gemenskap samt använda tjänsterna har också skyldighet att även ekonomiskt bidra till samfundets verksamhet.

Enligt § 10 i våra stadgar kan alla boende i Sverige vara medlem i vårt samfund om ”vederbörande efter sina förutsättningar deltar i samfundets aktiviteter och bidrar ekonomiskt till samfundets försörjning samt att den lämnar ett skriftligt medgivande om detta med namnunderskrift”.

På grund av ovannämnda har vi i likhet med andra trossamfund ansökt om stöd i form av avgiftshjälp. Regeringens beslut 2012-06-14: Regeringen bifaller ansökan.

När börjar avdraget av avgift till trossamfundet att göras?

”Medgivande till avgiftshjälp” skall sändas in till pastorsexpeditionen som lämnar vidare till rikskassören senast den 31 oktober. Rikskassören meddelar till Skatteverket en datoriserad förteckning över de medlemmar som har lämnat medgivande till avgiftshjälp. Skatteverket höjer sedan uppgiften om vilket skatteavdrag medlemmens arbetsgivaren skall göra kommande år med 1%.

Hur påverkas medlemmarna?

För den enskilde medlemmen fungerar avgiftshjälpen på så sätt att storleken på det skatteavdrag som arbetsgivaren gör varje månad ökas med avgiften till trossamfundet. Detta registreras automatiskt hos Skatteverket i och med att trossamfundet skickar in sin datoriserad förteckning innan det aktuella inkomståret när avgiftshjälpen skall träda i kraft. Arbetsgivaren hämtar sedan uppgift om rätt skattetablell från Skatteverket där avgiften till trossamfundet är inräknad. Viktigt! Det är förhållandena den 1 november året innan det aktuella inkomståret som avgör om avgift till trossamfund skall betalas. Även om ett medgivande återkallas under året är personen fortfarande avgiftsskyldig för hela året.

Avgiften beräknas på den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärsinkomsten (inkomsten minskad med avdrag t.ex. avdrag för resor till och från arbetet, pensionsparavdrag, grundavdrag).

När upphör avgiften till trossamfundet att dras?

Ett lämnat medgivande om avgiftshjälp är giltigt till dess att återkallelse görs. Om man bestämmer sig för att återkalla detta ska en blanket för återkallelse begäras från pastorsexpeditionen som ska skrivas under med namn och personnummer. Återkallelsen bör ske skriftligt och skickas vidare till rikskassören. Återkallelsen gäller från och med nästa års ingång om återkallelsen görs senast den 1 november året före det kalenderår som avses. Återkallelsen påverkar inte själva medlemskapet.

Avgiftshjälpen avslutas också när någon har bestämt sig för att träda ut ur samfundet, och får en skriftlig bekräftelse för detta.

Den som har återkallat sitt medgivande till avgiftshjälp eller träder ut ur samfundet före den 1 november kommer inte att betala kyrkoavgift fr o m det följande kalenderåret.

Tájékoztató az 1%-os egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítségről

A törvény előírja a Svéd Egyház tagjainak kötelezettségét, hogy gyülekezeti járulékot fizessenek. A járulékot a kommunális adóval együtt a fizetést, nyugdíjat vagy más jövedelmet folyósító intézmény vonja le.

Más egyházak tagjai járulékat az illető (más) egyházhoz fizetik, mely maga állapítja meg a járulék mértékét és a befizetés módját. Az Adóhivatal segítséget nyújthat a járulék bevételezéséhez. Ezt nevezik járulékbevételezési segélynek.

A járulékbevételezési segélyre jogosultságról a kormány dönt. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett egyházi közösség kaphatja, mely stabil, saját életével bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez. 2000-től a Svéd Egyház nem alkalmaz magyar lelkészt. Tanácsalanságában az akkori egyházvezetés úgy döntött, hogy az egyházi járulék mértékét és befizetési módját teljes egészében önkéntességi alapon helyezi. Tizenöt évnyi időszak tapasztalata bebizonyította, hogy téves volt az egyház anyagi gazdálkodását egy megjövendölhetetlen bevételre alapozni.

A Magyar Protestáns Egyházi Közösség számítógépes tagjegyzéke mintegy 5500 tagot tart nyilván, de ezeknek csak egy kisebb része fizet közvetlenül a mi egyházunknak járulékot. Sokan vannak, akik járulékat továbbra is a Svéd Egyházhoz vagy más egyházhoz/felekezethez fizetik, némelyek egyúttal a Magyar Protestáns Közösséget is támogatván. De sokan vannak, akik sehová, semmiféle egyházi járulékot nem fizetnek.

Svédországban a törvény kimondja azt is, hogy nem szükséges valamely egyházhoz tartozni, hanem lehet kívülállóan is maradni.

Aki viszont elszánta magát hogy egyháztagnak legyen és részt kíván venni közösségünkben s annak szolgáltatásaival is élni kíván, annak kötelessége az egyház tevékenységéhez anyagilag is hozzájárulni.

Alapszabályzatunk szerint: 10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svéd-orosz lakos, „ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi.”

A fentiek alapján, más egyházakhoz hasonlóan mi is kérvényeztük ezt az állami segítséget, melyet a 2012-06-14-i kormányhatározat értelmében jóváhagyták.

Mikor kezdődik az egyházfenntartási járulék levonása?

Az „Egyházi járulékrol szóló beleegyezést” legkésőbb október 31-ig a lelkészi hivatalhoz kell beküldeni, mely azt a főpénztárhoz továbbítja. A főpénztáros számítógépes jegyzéket küld az Adóhivatalnak azon tagokról, akik a járulék ily módon történő bevételezésébe beleegyeztek. Ezután az Adóhivatal 1%-kal megemelt mértékű adólevonásra utasítja a munkaadót a következő évben.

Miként befolyásolja ez a tagokat?

Az egyéni tag számára ez úgy működik, hogy a munkaadó által havonta levonandó adórész nagysága megemelődik az egyházi járulék mértékével. Azzal együtt, hogy az egyház beküldi a következő adóévre vonatkozó „beleegyezők listáját”, az Adóhivatalnál ezt automatikusan bejegyzik. A munkaadó megszerzi az Adóhivaltól az illető munkavállalóra alkalmazandó helyes adótáblázat, amelyben már benne foglaltatik az egyházi járulék is. Fontos tudni: Azt, hogy egy adott évben sor kerül-e egyházi járulék fizetésére, azt az előző év november 1-én fennállt állapot dönti el. Ha ezt követően, év közben vonná is vissza valaki beleegyezését, az a következő évben még adóköteles marad.

A járulék a megadóandó keresetből kalkulált kommunális bevételi adóra számítódik (a kereset, csökkentve a levonásokkal, pl. levonás a munkahelyre oda-vissza tett utazásokra, nyugdíjtarak utáni levonás, alapvető levonás stb).

Mikor szűnik meg az egyházi járulék?

Egy leadott beleegyezés addig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. Ha valaki a visszavonás mellett dönt, erre vonatkozó nyomtatványt kell kérnie a Lelkészi Hivaltól, amit névvel és személyi számával kitölt és aláír. A visszavonásnak írásban kell történnie, melyről a főpénztáros értesítést kap. A visszavonás a következő év elejétől lép érvénybe, ha a visszavonás legkésőbb a vonatkozó naptári év előtti november 1-ig megtörtént. A visszavonás maga nem érinti az egyháztagságot.

A járulék ily módon történő bevételezése akkor is megszűnik, amikor valaki kilép magából az egyházból és erről írásbeli megerősítést kap.

Az, aki egy adott év november 1-e előtt visszavonta beleegyezését, hogy egyházi járulékát így bevételezzék, vagy kilépett az egyházból, a következő naptári évtől nem fizet egyházi járulékot.

Kecskési Tollas Tibor

BEBÁDOGOZTAK MINDEN ABLAKOT

Az életből csak ennyi fény maradt, Csillagos ég, tenyérnyi napsugár. Ezt vártuk nap-nap, homályos falak Üregéből esténként-délután. S elvették ezt is, a tenyérnyi napot: Bebádogoztak minden ablakot.

Tárgult szemekkel kék tengerét látom Nápolynak, s fénylő partjai felett Még vár a Vezűv, pipál és a tájon Barnára lesült boldog emberek. Látjátok? Éjben élünk, mint vakok, Bebádogoztak minden ablakot.

Tízen fekszünk egy fullasztó szűk lyukba’, A szánk kapkodja be a levegőt, Mint partra vetett halak kopoltyúja Tátogunk némán – s érzed, nincs erőd Szívni az étel s ürülék szagot: Bebádogoztak minden ablakot.

Három éve ”Az én mártírjaim” címmel emlékeztem meg az úgynevezett bajai ügyben kivégzett bajtársaimról, s mondtam el egyikük, Harczos László búcsúversét. Tavaly Gérecz Attila, a forradalom alatt hősi halált halt, volt rabtársam, a Márianosztrai szigorított börtönben írt, karácsonyi versét idéztem.

Idén ismét egy börtönben született verset mondok el. Költőjét, Tollas Tibort 1954-ben, a váci börtönben ismertem meg. Következzék néhány szó a vers keletkezéséről.

Az ötvenes évek elején, amikor a Rákosi - Gerő - Farkas triumvirátus uralma alatt tetőzött a mkommunista diktatúra Magyarországon, a váci börtön azon zárkáinak ablakai elé, melyek az utcára vagy az épülettömbben levő ÁVH laktanya udvarára néztek, az egész ablakot elzáró bádoglemezeket szereltek. Csak legfelül maradt egy 25-30 cm-es nyílás, ahonnan csak némi fény és csekély levegő tudott beáramlani a zárkába, melyben nyomasztó és lelket ölő volt a lét. Tollas Tibor közel hetven éve írott versének ma is aktuális az üzenete: „Ha nem vigyáztok, az egész világon / Bebádogoznak minden ablakot!”

Az Alpeseznek fenyves illatából Míg csokrot küld a hús nyugati szél És lelket öblít fenn a tiszta távol S mosolygó hegyek hószaga kísér, Itt tegnap társam tüdőbajt kapott, Bebádogoztak minden ablakot.

Csendet hasít a sétahajó kürtje. A falon sikló leánykacagás Nem visszhangzik már zengőn a fülünkbe S az ezersípú nyár nem orgonáz. Süket a cellánk, minden hang halott, Bebádogoztak minden ablakot.

Túl Barcelona kertjein szítálva Egy barna asszony meleg hangja bűg És alkonyatba pendül a gitárja. Hol táncolóktól tarka még az út; S fülünkbe folynak az ólmos napok... Bebádogoznak minden ablakot.

Tapintanánk a bársonyos egekbe, Ujjunk hegyéből kiserken a vér. Mint koporsóba, be vagyunk szegezve, Csak daróc szúr, vagy poloska ha ér. Simogatnánk a sugaras napot – S bebádogoztak minden ablakot.

Londonban bál van, sima termén siklik A sok selyembe öltözött leány. Puha hajuknak hamvassága izzik Lány bútoroknak tükrös hajnalán. Nyugat táncol – tán végképp eladott?! ... S bebádogoztak minden ablakot.

Nyelvünket mosta friss tavasz zamatja Most nyögve nyeljük nyirkos kortyait Az alvadt búznak, hol minden falatra Émelygő gyomrod felfordulna itt. De lenyeljük e végső falatot: Bebádogoztak minden ablakot.

Az éhség marta testünket telt álom Lakatja jól – és ingyenc ételek Ízét kínálja Párizs – szinte látom, Hogy kúszik el a neonfény felett A Néma Rém – s nem lesz több hajnalod ... Bebádogoznak minden ablakot!

A rádiók csak üvöltésék rekedten A szabadságot s az ember jogát. Itt érzi csak befalazott testem A milliókkal Moszkva ostorát. S Váctól Pekingig zúgják a rabok: – Ha nem vigyáztok, az egész világon Bebádogoznak minden ablakot!

Biszak Bertalan
1934–2019

A Délvidéken, Hertelendyfalván született 1934. április 1-én. Édesanyja Biszak Anna 1911-ben született Székelykevény, elhunyt Svédországban, Halmstadban 1995-ben. Édesapja, id. Biszak Bertalan 1906-ban született ugyancsak Hertelendyfalván, és elhunyt Halmstadban, 1989-ben. Bertalan édesapja állami tisztviselő volt, aki a vasutat felügyelte, felesége Anna pedig a háztartást vezette és gyermekeit nevelte. Bertalannak volt egy Rozália nevű féltestvére, akivel csupán laza kapcsolatot tartott fenn. Az emlékekből úgy tűnik, hogy Bertalan apai nagyapja volt az, aki egykor, az 1800-as évek végén Bukovinából, Hadikfalváról a Duna mellé, Délvidékre telepedett le családjával. Bertalan autószerelőnek tanult, s ebben a szakmában dolgozott odahaza a Délvidéken, Jugoszláviában. 1956-ban találkozott Orbán Erzsébettel egy esküvőn, Sándoregyházán, mely első látásra igaz szerelemnek bizonyult. Ötszöri találkozás és több szerelmes levél után elhatározták, hogy házasságra lépnek, és még abban az évben megesküdtek. Erzsébet Ivanovón, azaz Sándoregyházán született 1937-ben. Bertalan és Erzsébet házasságából két leánygyermek született: Anna (1958) és Rozália (1961). A házasságkötés után az ifjú pár Hertelendyfalván, Bertalan szüleinél lakott, majd 1965-ben Svédországba emigráltak. Előbb két évet éltek Sävsjöben, Smålandban, majd hat évet Klippanban, Skåneban, míg végül Halmstadban telepedtek le. Sävsjöben autószerelőként kezdte, majd Klippanban hat éven át a papírgyárban dolgozott, végül Halmstadban hegesztő és autókarrószerelő-lakatosként kereste kenyerét. 44 évet éltek saját házuk-

ban, Halmstad Furet nevű negyedében, és gyakran mondták, úgy érezték benne magukat, mintha ott is születtek volna. Nehéz volt elválni a háztól, amikor koruk és a betegség miatt meg kellett válniuk tőle, azaz el kellett adják azt. Ezt követően Halmstad Vallás nevű negyedébe költöztek 2018 februárjában, ahol Bertalan kimondottan jól érezte magát. Már néhány évvel korábban jelentkezett betegsége: légúti megbetegedését a tüdőrák nehezítette, s így lépésről lépésre rosszabbodott állapota, míg nem a Bäckagårdi elfekvő otthonba került. Itt távozott el az élők sorából, 2019. augusztus 28-án, 85 éves korában, 63 esztendei boldog házasság után. Ifjú korában Bertalant a horgászás és az autószerelés érdekelte, de később sok időt fordított házuk csinosítására és kertjük szépítésére. Fiatalabb korukban Bertalan és Erzsébet igen aktívak voltak a Vajdaság Egyesületben, ahol Bertalan az egyesület elnökségében foglalt helyet. Komoly ünnepek és kulturális rendezvények sorában az egyesület színjátszókörében emlékezetes színi előadásokat tartottak, ahol Bertalan tehetséges rendezőnek és színésznek is bizonyult. Szerelmes volt feleségéhez és családjába egyaránt. Humoros emberként hajlamba volt a viccekre, s gyakran megtörtént, hogy még mielőtt a csattanóhoz ért volna, olyan mahotában tört ki, hogy képtelen volt megállni és befejezni a viccet. Ezen vizont a családtagok szórakoztak a legjobban. Bertalan szeretett lépést tartani a nagyvilág történéseivel, sokat nézte és hallgatta a híreket, és szeretett a politikáról diskurálni. Bertalan és Erzsébet két lányának, Rozáliának és Annának családja ezek: Rozáliának két gyereke és három unokája van. Élettársa Christer. Anna házastársa Ádám. Mindannyian Halmstadban élnek. Rozália idősebb lánya, Rebecka Salomonsson és családja Östersundban, Jämtlandban élnek (társa Jens, két gyermekük Mandá és Maximus). Rozália fiatalabb lánya Angelica Gullbrandstorpban, Halmstadon kívül lakik élettársával Daniellel és újszülött csecsemőjükkel, Matteóval. Anna három gyermekéből a legidősebb Gabriella, aki Vallásban él férjével, Schkodran-nal és két gyermekével, Adriannal és Novav. Anna idősebb fia Dávid Halmstadban lakik feleségével, Caroline-nal, és két kis gyermekük van: Tilde és Tyra. Végül Anna ifjabb gyermeke Tony Viggojukkal Trönningében, Halmstadon kívül laknak. Biszak Bertalan, mindenki Berci-bácsija pedig elbúcsúzóan a földi élettől, az örök mennyei otthonba költözött. Isten adjon neki örök békességet!

Nemcsek János
1932–2019

Nemcsek János 1932. január 19-én született Szenttamáson, Bácskában, a Délvidéken (a mai Szerbiában) Holló Teréz és Nemcsek Mátyás gyermekeként. Testvérei Viktória és Katalin voltak (utóbbi nemrégiben halt meg Växjöben). Édesapját 1944-ben besorozták, és többé már sohasem tért haza. János az ács-szakmát tanulta ki, s ebben a mesterségben dolgozott szülőföldjén. 1951-ben megházasodott Tóth Terézszel, s házasságukat 1953-ban Isten egyetlen fiúgyermekükkel, Károllyal áldotta meg. 1959-ben a család Újvidékre költözött, ahol János a nagy hírnevű Nejmár építő vállalatnál dolgozott. 1965-ben Olaszországon keresztül, egy ENSZ menekültábroron át politikai menekültként érkeztek Svédországba. Kétheti Alvestában való tartózkodás után Károly és felesége Teréz is, mindketten a Lammhults Bütorgyárban kaptak munkát, ahova családotul odaköltöztek. Amikor fiuk az elemi iskola után Växjöbe, a technikumba került, szülei is oda költöztek. János a Svenska Fläktfabriken-ben kapott munkát, ahol egészen nyugdíjazásáig dolgozott. 1974-ben házat vettek Alvestában, s ott laktak 2006-ig, 32 éven át. 2006-ban visszaköltöztek Växjöbe. 2019 szeptember 21-én, 87 éves korában hirtelen elhunyt. Egy olyan ember volt, aki mindig a család javáért dolgozott és boldogulásukra törekedett, és önzetlenül mindig a család és a hozzátartozóit helyezte mindenek elé. Neki íródott e néhány sor: Köszönet mindenért / Mit nekünk adtál / Hogy értünk küzdöttél, / S mindig ránk gondoltál. / A te jó szíved és / Ragyodó elméd / Velünk fog élni / hála emlékekben. Úgy legyen! Amen

Bugnár István
1956–2019

Kolozsváron született 1956. augusztus 27-én, Bugnár István és Bugnár Anika gyermekeként. Szívesen emlékezett vissza gyermekkorára, különösen a Tordán élő nagyszüleinél töltött nyarakra. Iskolai tanulmányait Kolozsváron, a 15. számú általános iskolában kezdte, majd szakliceummal folytatta, ahol az autószerelő szakmát választotta. Mivel szerelmese volt az autókknak és az autósportoknak felsőbb tanulmányait a kolozsvári Műszaki Egyetem Mechanika szakán folytatta. 1982-ben házasságot kötött Szilágyi Máriával, akitől 1984-ben megszületett egyetlen gyermekük, Erika. 1990-ben a kis család elhagyta Erdélyt, és viszontagságos úton sikerült kikerülniük Svédországba, ahol új életet kezdtek. István nagyon érdekelte az informatika, így sok tanulás után mint számítástechnikai oktató helyezkedett el. Kollégái és diákjai nagyrabecsülték tudását, úgyszintén türelmét, és nem utolsósorban eredeti humorát. 1994-ben anyósa, Szilágyi Ilona is csatlakozott hozzájuk, kitelepvedvén Svédországba. Felesége édesanyjához, akit a családban Dudának hívtak, meghitt és szoros kapcsolat fűzte; Duda utolsó pillanataiban is ő ült mellette és fogta a kezét, amikor eltávozott e földi életből. Imádott lányát, Erikát sokat biztatta és életreszóló tanácsokkal látta el, a szakmaválasztásban is ő segített neki. Amikor Erika úgy döntött, hogy tanulmányait Angliában folytatja, elkísérte őt, vele maradt a kezdeti időszakban és segítséget nyújtott neki. 2017-ben megszületett első

von Niman (Sebestyén) Lenke-Ibolya
1946–2019

Sebestyén Lenke-Ibolya 1946. május 29-én, a felosztott Németország észak-nyugati, angol megszállási övezetében, Hamburgtól délre, Clausthal-Zellerfeld katonai kórházában született, ahol édesapja katonai-szolgálati kirendeltségben,

várandós feleségével tartózkodott. A teljesen képlékeny és ezernyi bizonytalanságot jelentő helyzetben nem volt könnyű dönteni: tengerentúlra, esetleg Brazíliába hajózni, vagy maradni Európában, sőt, hazamenni a Szilágyságba, vagy Resiczabányára, és miért ne, talán éppen Kolozsvárra?! Szülei ez utóbbit választották. A II. világháború utáni Kolozsváron, ismét idegen impérium és új, embertelen ideológia és rendszer alatt megkapaszkodni és jövőt remélni fölöttébb kérdéses volt. Elemi- és középiskoláinak elvégzése után felsőbb tanulmányait Ibolya a Bolyai Tudományegyetem Filológia karán francia nyelv és irodalom szakon folytatta. Fiatal volt és üde, gyors és határozott: megismerte von Niman Tibor kórszövet-tanos orvost, aki a hisztopatológia mellett a pszichológiában is elmélyedett igazi tudós alkat volt. Házasságukat bearanyozta 1967-ben született egyetlen gyermekük, Brúnó. von Niman Ibolya a város legjobb iskolájában tanította leendő mérnököt, pedagógusok, orvosok vagy éppen olimpiakonok egymást követő évfolyamait. S ha életük pályája úgy tűnt, már csak felfele ível, egymást követték a tragikus események.

Hetényi János
1925–2019

1925 május 1-én született Budapesten. Szülei, édesanyja Kovács Mária, édesapja id. Hetényi János, nagy szegénységben, de nagy szeretetben, hitben nevelték gyermekeiket. Öten voltak testvérek. A János négy testvére közül Klári fiatalon tüdőbajban halt meg, Margit és Gizella édes-

Édesapjának 1972-ben fölöttébb kétes történéseken át életének kioltásához vezető, hirtelen bekövetkezett halála megállíthatatlanul gyülekező sötét felhők kontúrjait rajzolta. 1980-ban úgy döntöttek, hogy a velük ellenséges rendszer elől csak elmenni érdemes. Négy harcai után, felszámolva egész addigi életüket, amikor már kezükben volt a kivándorló útlevelel, s elhangzott a cinikus kérdés, „És most hová?!” – csak egyetlen válasz volt lehetséges: „Akárhová, csak innen el!” 1984-ben érkeztek Svédországba, hogy egy új és szabad életet kezd-hessenek. Eskütnében telepedtek le, ahol Ibolya franciatanárként helyezkedett el, s akit mind a közszférában, mind a magánszférában nagyra értékelték. Elismert tolmács-tanos orvost, aki a hisztopatológia mellett a pszichológiában is elmélyedett igazi tudós alkat volt. Házasságukat bearanyozta 1967-ben született egyetlen gyermekük, Brúnó. von Niman Ibolya a város legjobb iskolájában tanította leendő mérnököt, pedagógusok, orvosok vagy éppen olimpiakonok egymást követő évfolyamait. S ha életük pályája úgy tűnt, már csak felfele ível, egymást követték a tragikus események.

apjukkal éltek, őt gondozták haláláig. Fiútestvére József megjárta a hadifogságot, majd családot alapított, két lánya született: Judit és Zsuzsa. János egyetemistaként részt vett az 1956-os eseményekben, ezért el kellett hagynia az országot. Szomorú szívvel hagyta itt idős édesapját, lánytestvéreit és az akkor már családós József testvérét, akik mindannyian nehéz körülmények között éltek. Megfogadta, hogy ha bárhol is megveti a lábát, igyekszik gondoskodni róluk. Svédországba fogadták be, itt telepedett le, és folytatta egyetemi tanulmányait, majd kitűnő tanulmányi eredménnyel vegyész-mérnökként végzett. Menekültársai között örömmel fedezte fel otthoni ismerőseit: Koltai Rezsőt és Strivelius (Szöcs) Kálmánt. Svédországba érkezvén igen hamar munkát kapott, s mellette tanult. Vegyész-ként egy laboratórium főmunkatársa, később vezetője lett. A műanyag felhasználása az orvostudomány és más ágazatok, műszerek és eszközök terén – ez volt legfőbb kutatási területe, melynek során eredményei elismeréseként több külföldi egyetem díszdoktorává avatta. Az egyetem elvégzése után vette feleségül Birgitta

betegsége és ápolása, édesanyjának halála (2000-ben) és testvéreinek, Csabának évtizedes betegsége mindannyiuk életét nehezítették. A legnagyobb csapás csak ezután következett: 2010 elején egy villámgyors betegséget követően elhunyt hön szeretett férje, mindenben legnagyobb támasza, Tibor. Ibolya ezután már nem talált igazán magára, és a visszavonulást, nyugdíjazását választotta. Rövidebb-hosszabb budapesti tartózkodásai mellett leginkább fia Brúnó és menyee Gabriella Saltsjö-Boo-i otthonában érezte jól magát, ahol unokái jelentették számára az igazi örömet. Önfeláldozása, jósága, szeretete és kedvessége fáradatlan volt. Az ősz első napjaiban félfelezett kegyetlen és gyorsan terjedő hasnyálmirigy-rák mindenkit letaglózott. S miután az orvosilag elképzelhető legjobb kezelés is eredménytelennek bizonyult, kedves beletörődéssel, erős fájdalomcsillapítókkal, immár az örök mennyei hazára tekintve, békével, arcan mosollyal, 2019. október 13-án, vasárnap, életét visszaadta Teremtőjének. Porait október 28-án, szűk családi körben, férje hamvai mellett helyeztük örök nyugalomba. Emléke legyen áldott, nyugalma csendes!

Askebrinket, akivel haláláig nagy szeretetben és békeességben éltek. Vele egyetértésben az első perctől kezdve segítette az otthoniakat: édesapját, testvéreit Gizellát és Margitot, József testvérének gyermekeit, Juditot és Zsuzsát, majd azok gyermekeit is, hasonlóképpen Birgitta testvérének gyermekeit Madlent és annak gyermekeit. Mivel saját gyermekük nem volt, unokájukként szerették és segítették mindannyiukat. A 70-es évek végétől rendszeresen hazalátogatott, de Svédországba is szívesen hívta és látta vendégül az otthoniakat, unokahúgait és azok lányait: Zsuzsát, Katát és Juditot. 2009-ben feleségével együtt résztvett a Csiksomlyói Búcsún, majd 2010-ben megegyszer – és utoljára – hazalátogatott. Mindvégig igyekezett megőrizni szellemi és fizikai erejét, az utolsóig kitartott kis otthoni laboratóriumában, lépést tartva kedvenc tudományágával. Nagyon hálás volt befogadó, második hazájának, Svédországnak is, de szívében és lelkében mindig magyar maradt. És hűséges maradt hitéhez, Istenéhez is, akitől Hetényi János 94 éves földi pályafutása után boldog reménységrel kérhetjük: Urunk, adj neki örök békességet!

Pap Miklós
1936–2019

falvaira 2011 augusztusában rászakadó, emberemlékezet óta nem tapasztalt „özönvízről”, melynek 16 áldozata is volt. Szívesen beszélt unitárius vallásáról, hajdani, személyes ismerősként tisztelt Dr. Kiss Elek püspökről, más kimagasló személyiségekről. Aggódó szeretettel figyelte gyermekeinek felcseperedését, életük alakulását, családalapítását, majd unokáinak születését. Éva lányának férje Vencel Péter, gyermekeik Etuska, Mónika és Karolina. Nagyobbik fiúgyermekének, Miklósnak felesége Enikő, gyermekeik Agnes és Beatrice. Legkisebb gyermekének, Mátvás Albertnek, azaz Bercinek élettársa Ploy, gyermekük Olivía. Az idő és kora előrehaladtával magába zárkozott, s csak ő hallhatta, miként szólítja meg október 26-án Teremtő Ura hazahívó szavával. Hozzá tartozóin túl nagyszámú gyülekezet kísérte utolsó földi útjára. Béke poraira!

továbbképzéssel mesteri szintre emelkedett, s évtizedeken át élvezte környezetének megbecsülését. 26 évesen, 1958-ban megismerte és feleségül vette élete választottját, Krisztinát, akinek 61 éven át hűséges társa volt. Házasságukat Isten két gyermekkel áldotta meg: Melindával (1959) és if. Gyulával, azaz Gyuszival (1963). Az otthoni körülmények és a kisebbségben élők biztonsági érzetének romlásával gyermekeknek sikerült először egy szabad és biztonságos nyújtó országba, Svédországba kerülniük. 1990-ben a szülők is követték őket, s Halmstadban telepedtek le. Itt bekapcsolódtak a helyi egyesületi és gyülekezeti életbe, s élvezték az idős kor szépségeit 3 unokájuk és 3 dédunokájuk társaságában. Tisztes, 87 éves kort megérve, hálát adva Istennek, békességgel adta vissza lelkét a Mindenhatónak. Isten adjon neki örök békességet!

lásáig. Fiuk, miután megnősült, külföldre, Svédországba került. Mihály és felesége Magdolna egy pár évre rá családjegyesítéssel utánuk költöztek Halmstadba, ahol nagy örömet lettek a két unokában. Feleségét Mihály 2007-ben vesztette el súlyos betegségben, s ez nagyon megviselte őt. Tavaly ősszel már majdnem feladta a küzdelmet, de a tudat, hogy gyűlölkéje útban van, helyrebillentette őt, s ez év januárjától beköltözött egy otthonba, ahol jól érezte magát. Hihetetlenül örült, hogy megszületett dédunokája Jack, akivel annak ellenére, hogy távol élnek, többször is találkozott. November 18-án hirtelen álmában tért vissza Teremtő Urához. Búcsúzik tőle családja: fia Gyuri, menyé Marika, unokái Tomi és családja, Mónika és családja, testvére Erzsébet, a nagyváradi Kovács család, barátok és jó ismerősök Nagyváradról és Halmstadból. Isten nyugosztalja!

Pap Miklós a Székelyföldön, a Nyikó-mentén fekvő és Siménfalvához tartozó Kobátfalván született 1936. július 26-án. Szüleinek, Pap Miklósnak és Ozsváth Zsuzsánnának házasságából négy gyermek született: Gyula (1935), Miklós (1936), Ilona (1939) és Ferencz (1941). Tudását a Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium csiszolta. 25 éves legény volt, amikor 1961-ben megismerte és feleségül vette a 18 éves, háromszéki Ikafalván 1943-ban született Mátvás Annát, akitől három gyermeke született: Éva (1963), Miklós (1965) és Mátvás Albert, azaz Berci (1978). Már gyermekkorától elvárásolta a természet szeretete, változatos növényzete, gazdag állatvilága. Felnöven hivatásos foglalkozásként üzte a szüleitől tanult gyümölcsstermesztést, de főként a méhészkedést. Bámúlattal figyelte a méhek érdekes társadalmát, hihetetlen szervezetségét, a közöttük megnyilvánuló mindenki egyért, egy mindenkiért bölcsességét. A Székelyföldre rátelepedett idegenség sokakat a szülőföld elhagyására, családok ideiglenes vagy végleges szétszaggatására készítetett. Feleségét követve – ki úttörő volt az új világban – 1985-ben Svédországba költözött és Ljungbyben telepedett le, ahol már sok földije élt. 15 évnyi öntödében töltött kemény munka után nyugdíjba vonult. Szeretett egyedül lenni, külön és jelenen gondolkodni, a nagyvilág dolgait figyelni. Napirenden volt a hazai politikával, és élvezet volt vele beszélgetni ezekről. Nagy fájdalommal értesült a Nyikó-mente

Bagoly Gyula
1932–2019

1932. december 17-én született a Székelyföld egyik legmagasabban fekvő, az akkor még virágkorát élő faipari településen, Kommandón. Apja Ferenc és anyja Rozália házasságából négy gyermek született: Béla, Ferenc, Gyula és Erzsébet. Közülük már csak ez utóbbi él, Erdélyben. Az élet- és munkalehetőségek változásával a család is máshova költözött: a Háromszéki-havasok vidékéről a Maros mentére, Szászrégenbe. A város messze földön is ismert hangszergyára vonzotta a tehetséges munkaerőt, s az amúgy is kézügyességgel rendelkező Gyula megfelelő képesítéssel, majd

Boros Mihály
1932–2019

1932. augusztus 17-én született Erdélyben, a Bihar megyei Sonkolyoson, mint a család első gyermeke, majd 11 év múlva született kishúga, Erzsébet. Fiatalon vesztette el édesapját, így ő maradt az egyetlen férfi a családban. 1952-ben végezte el a Nagyvárad Fémipari Középiskolát mint technikus. Ekor már Nagyváradon élt családjával. Itt ismerkedett meg Szöcs Magdolnával, akit aztán 1956-ban feleségül vett. 1961-ben született egyetlen gyermekük, György, akit mindennél jobban szerettek. A nagyváradi „Munka Szövetkezet”-ben dolgozott mint minőségi ellenőr egészen nyugdíjba vonu-

Balogh (Grezsán) Adriana
1940–2019

Grezsán Adriana 1940. február 17-én, Kolozsváron született. Mivel szülei, Margit és Viktor korán elváltak, nagyanyja, Molnár Vilma nevelte. Edesanyját a háború kisodorta Németországba, ahol még három gyermeknek adott életet; így lettek Marika, Pery és Béla Adriana féltestvérei. A Besztercei leánygimnáziumban érettségizett, majd 1958-ban, fiatalon férjhez ment Egri Pálhoz, akitől 1959-ben kislánya született: Ildikó. Rövidéletű első házassága után 1963-ban férjhez ment Balogh Zoltánhoz, akitől négy év után, 1967-ben megszületett második gyermeke: Zoltán. 1977-

Várnai Zseni

MAMA

Halott anyámról álmodtam az éjjel,
mióta meghalt, sokszor visszatér,
meglátogat éjjel, ha mélyen alszom,
bárhol vagyok, ő mindenütt élér.

Tudom, hogy meghalt, álmomban ha látom,
és mégis úgy jön, mintha élne még,
s azt is tudom, hogy ébredésem percén
elhalványítja őt a messzeség

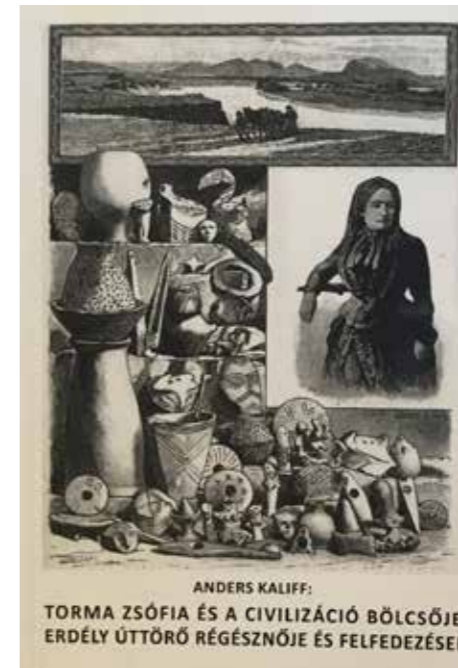
Sohasem szól, csak mosolyogva néz rám,
mintha nem volna többé már szava,
s csak bólogat, mikor fölsír belőlem:
– bocsáss meg nekem, bocsáss meg, Mama!

Sokat vétettem ellened, míg éltél,
nehéz adósság nyomja lelkemet,
nem tudtalak oly végtelen szeretni,
mint te szeretted, Mama, engemet.

Egész szívem szülöttemnek adtam,
amint te tetted, ó szegény Mama,
s hidd el, majd ők ezerszer visszaadják,
amit néked vétettem valaha.

Te értem, én meg őérettük éltem,
ők meg majd másért, bocsáss meg nekem,
én is előre megbocsátom nékik,
amit majd ők vétkeznek ellenem!

ben Adriana lánya Ildikó családot alapított, és 1978-ban fiúunokával, a kis Tibivel ajándékozta meg őt. 1981-ben megszületett a második fiúunoka is, Boby. 1987-ben Adriana fia Zoltán is családot alapított, és 1988-ban egy leányunokával, Krisztinával gazdagította az unokák körét. 1989-ben Adriana férje, Balogh Zoltán Svédországba költözött. 1990-ben, 50 évesen, 30 évnyi munka után Adriana boldogan nyugdíjba vonult, s 1991-ben férje után ő is Svédországba költözött. Hamarosan beilleszkedve az új országba, néhány hónap múlva már alkalmazottja volt a Hyltebruk-i papírgyárnak. 1992-ben munkahelyén súlyos baleset érte, majd hosszú betegszabadság után 1998-ban ismét munkába állt: a Halmstadi Egyetem cukrászdájában dolgozott egészen 2005-ig, amikor 65 éves korában végleg nyugdíjba ment. 2008-ban 45 évnyi házasság után második házassága is kettévált. Az unokák felnőttek, családot alapítottak és dédunokákkal ajándékozták meg Adriánát. 2012-ben született Ayana, 2014-ben Saga, és 2015-ben Jonathan. Adriana egészségügyi problémái 2010-től kezdődtek, s az idő haladtával mind súlyosabbá váltak. Betegségét, fájdalmait türellemmel viselte, főleg az utolsó hónapokban, míg bele nem fáradt. 2019 november 22-én felmondta a harcot és csendben eltávozott a földiektől. Emléke legyen áldott, nyugalma csendes.

**ANDERS KALIFF:
TORMA ZSÓFIA ÉS
A CIVILIZÁCIÓ BÖLCSŐJE -
ERDÉLY ÚTTÖRŐ RÉGÉSZNŐJE
ÉS FELFEDEZÉSEI**

Közép- és Délkelet-Európában már több mint 7000 éve létezett egy nagyon fejlett földművelő társadalom, több ezer lakosú városzerű településekkel. Ennek első nyomait az 1870-es években Erdélyben, Tordos helység közelében fedezték fel. Az ásatásokat Dr. Torma Zsófia (1832–1899), az első magyar régész, a világ első régész-asszonyainak egyike végezte.

Ez a könyv korán erről a figyelemreméltó asszonyról és felfedezéséről szól – nem kevesebbről, mint Európa első magaskultúrájának nyomairól, amely mindmáig viszonylag kevésbé ismert és titokzatos. Feltehető, hogy egy korai írott nyelv alakult ki ezen a helyen és ugyancsak itt található a fémmegmunkálás idáig ismert legkorábbi

nyomai. A leletek különböző okokból kifolyólag még vitatottak, részben az egészséges tudományos óvatosság miatt, részben pedig attól való félelemből, hogy elfogadják azt, hogy ilyen korai innovatív találmányok tulajdonképpen itt, Európa közepén létrejöhettek.

A könyv betekintést nyújt abba a kultúrkörnyezetbe is, amelyben Torma Zsófia élt és dolgozott - a magyar Erdélybe. Életműve egybeesik Magyarországnak egy rendkívül jelentős korszakával abban az Európában, amelyet nem sokkal később szilánkokra zúzott az első világháború vérfürdője. A régészet új tudományág volt ebben a korban és Torma Zsófia egyike volt a legelső női művelőinek, ezért a régészettörténet nemzetközileg ismert és elismert alakjának kellene lennie, de mégsem az. Olyan kutató, aki megérdemli, hogy a figyelem középpontjába kerüljön, akárcsak az egyedülálló felfedezője, valamint az az Erdély, amely őt alakította.

Anders Kaliff svéd régész figyelmét először a Stockholmban élő dr. Madarassy Enikő hívta fel a magyar női régész úttörőre, Torma Zsófiára és a XIX. század második felében elért egyedülálló tudományos eredményeire. A könyv Bereczky Rebeka fordításában az Ághegy-Liget Baráti Társaság (ALBT) könyveként jelent meg a Magyar Kormány segítségével és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával.

POLITIDOU MÁRIA
MEGEMLÉKEZŐ SORAI

A minap vörösbe borult a Lánchíd és a Gellét-szobor, megemlékezve és felhíva a figyelmet a hitük miatt üldözött keresztényekre.

Magyarország kiáll a keresztény üldözöttek mellett. Magyarország cselekszik.

Magyarország emlékezik. A magyar kormányfőnek a keresztényüldözésről szóló nemzetközi konferencián elhangzott beszédére utalva, arra keressük a választ, hogy miért éppen Magyarország áll ki a keresztény üldözöttek mellett? Bizonyára több vetülete van a dolognak, de itt én most csak néhány dologról szólnék, elsősorban svéd vendégeinknek, svédül. Magyarul a kérdéssről felkért előadók szólnak részletesebben.

November 25-én volt a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai foglyok és kényszermunkások emléknapja. Ezen a szomorú napon, az orosz sztyeppére fagyott, a családjaikhoz soha vissza nem tért lelkekre emlékezünk. Az erőszak és az embertelen cselekedetek konzekvenciája az, hogy Magyarországon majdnem minden családban van valaki, aki vagy a háborúban, vagy munkatáborokban vesztette életét. És most engedjék meg, hogy svéd nyelven folytassam a gondolataimat.

ÁRVA GYERMEKEKET SEGÍTENI

A stockholmi Magyar Házban működő Lencse Tibor Baráti Társaságot – az L.T.B.T. – Árvákat Támogató egyesületet ajánljuk mindazok figyelmébe akik segíteni szeretnének. Az egyesület több mint 20 éve működik. Több tucat árva gyermek útját egyengeti-segíti a Kárpát-medencében, Magyarországon és Erdélyben, többnyire a Székelyföldön, a Gyimesekben, de időnként gyermekotthonoknak is juttat adományt. A pénzügyi támogatást személyesen kapják meg a gyermekek, a szülő vagy a gyám – és ebből tudják a gyermeket iskolába járattatni, bennlakást, az iskoláig sokszor 20-30 km-es autóbussz-utazást fizetni. 2018-ban 90 000 kr készpénzt juttatott el az egyesület 36 gyereknek, néhányuknak gyermekotthonon keresztiül. A tárgyi segítség – ruha, cipő, könyv – elszállítása sok pénzbe kerül. Sajnos egyre több a rászoruló. A kérvények halomban állva várnak az egyesület vezetőségének az elbírálására. Nehéz a döntés, mert minden kérést az egyesület nem tud kielégíteni. Sajnos az adakozás nagyon lecsökkent, úgyhogy az elosztásra kerülő összeg a tavalyinak csak a kétharmadát teszi ki. Az egyesület működéséről bővebb felvilágosítást ad: Mihály Ferenc alapító elnök: ferenc.mihaly@comhem.se, vagy Feldőtő Sándor vezetőségi tag: sandor.feldoto@telia.com, vagy feldoto.sandor@gmail.com

Minden örét hálásan köszön az
L.T.B.T.-Árvákat Támogató egyesület!

För tjugo år sedan, annandag jul år 1999, invigdes ”Martyrernas kapell” i Strängnäs Domkyrkan. Med vördnad minns vi i denna stund alla martyrer. Femtiotal minnesskyltar med namn finns i martyrernas kapell. Förutom dessa martyrer som vi kommer att lämna minneskrans i dag, har vi ungrare i våra tankar speciellt två händelser som ägde rum i denna månad. Nyligen hade vi den årliga och officiella minnesdagen för närmast 800 000 ungrare som deporterades i arbetsläger av sovjetmakten i samband med andra världskrigets slut och under en lång period därefter. Samtidigt hade vi häromdagen den 2:a Internationella Konferensen om Förföljelse av Kristna 2019. Bådadera väcker känslor. Det är tragiskt på alla sätt när utsatta människor drabbas. Vi tänker på många länder i Afrika och i Mellanöstern som finns i riskzonen. Frågan lyftes under Konferensen. Vård för konferensen var Ungern. Flera talare problematiserade kring ämnet, såsom att förföljelse av kristna ökar runt om i världen. Av dessa rapporter framkommer att i 73 av 150 länder som har bildat underlag för årets rapport, finns en hög eller extremt hög nivå av förföljelse, jämfört med 58 länder föregående år. Över 4 300 personer rapporteras ha dömts på grund av sin kristna tro. Så många som 1 847 kyrkor och kyrkliga institutioner har blivit angripna. Utvecklingen är oroande.

För att stoppa den negativa utvecklingen är det viktigt att gå ut med tydliga signaler till den utrikespolitiska arenan, anser den ungerska regeringen. Via diplomatin går det att påverka och stoppa förföljelse av olika individer och grupper på grund av sina övertygelser. Om man säger ja till samarbetet inom EU och utanför EU kan man åstadkomma förändring. Ungern aktivt stödjer länder till exempel i Afrika. Genom den utmärkte ingenjörskonsten som ungrare är så duktiga på, hjälper ”Hungary Helps” programmet i synnerhet att bygga skolor, sjukhus och infrastruktur inte minst på krigsdrabbade områden i Mellanöstern. Ungern satsar på studentutbyte och erbjuder studieplatser. Ger ekonomiskt bidrag till samarbetsprojekten och hjälper de förföljda kristna med asyl.

Varför just Ungern som engagerar sig, kan man ställa frågan. Givetvis är det många länder som engagerar sig och bidrar med hjälp. Däremot är det sällan vi hör om det i media. Det verkar som att det råder en viss ”tystnadskultur” i denna sakfråga som inte hör till dagens prioriterade frågor, anser ungerska aktörer. Men svaren uppenbart kan te sig lite olika, beroende på omständigheterna i det land där frågan väcks. Människor i Ungern vill ha trygghet, stabilitet och säkerhet. I Ungern råder det konsensus. Majoriteten av ungrare är överens om att det är viktigt att värna om Europas kristna kultur. Ungern ämnar ta hjälpen dit det behövs för att återuppbbygga förstörda städer, byar och hem.

Slutligen låt oss tänka på utmaningarna en liten stund. För att bestiga berget behöver man tro, hopp och uthållighet. Respekt och förståelse för varandras olikheter. När vi har dessa sidor inom oss så förstärks vår empatiska förmåga och vi kan då också värna om vår kristna tro.

Móra Ferenc

Szeresd a gyermeket!

Szeresd a gyermeket! A sivatag hegyen,
Hol villámok között vala az Ur jelen,
E legszentebb parancs nincs kőtáblára írva -
Mosolygó kedviben, pirosuló hajnalon
Aranybetűkkel ezt az örök Irgalom
Az emberszívbe írta.

Szeresd a gyermeket! Még néki szárnya van,
A csillagok közé ő még el-elsuhan,
S kitérje vidoran a mennyek ajtaját:
Hiába könyveid, hiába lángszed,
Az Isten titkait ki nem kémlélheted,
Csak gyermeklelken át.

Szeresd a gyermeket! A lét napfénye ő,
Estellik, hogyha megy, hajnallik, hogyha jó,
Csöpp lábai nyomán az öröm kertje zsendül,
Bimbónyi kis keze áldással van tele,
S melyik szeráf-zene érhetne föl vele,
Ha víg kacaja zendül?

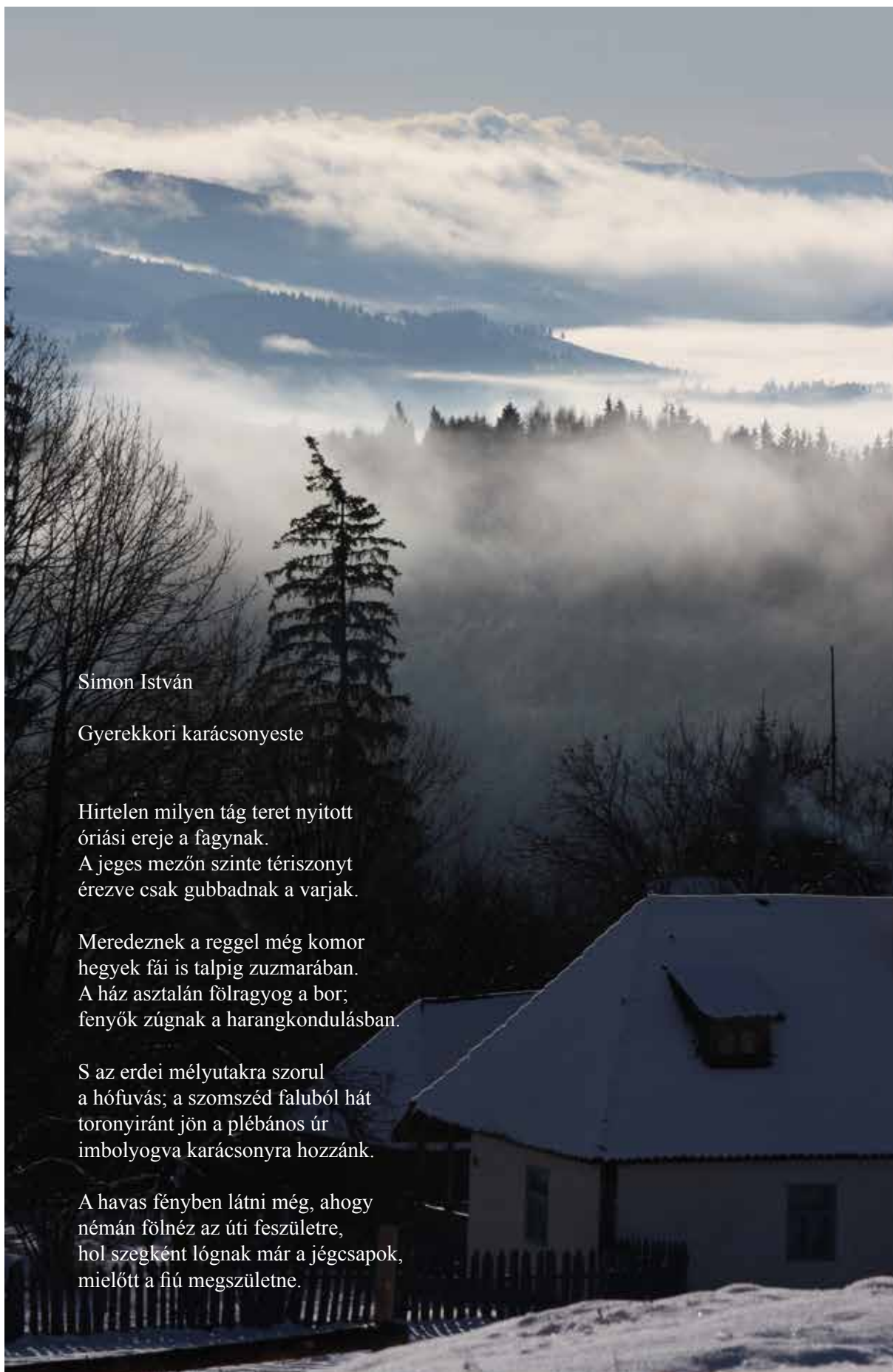
Szeresd a gyermeket! Hisz oly hálás szegény,
Egyszerre könny, mosoly ragyog csillagszemén,
Ártatlan kis szívét az öröm megteli,
S köszönetét, akár az esti fuvalom,
Mely félve játszadoz a harmatos galyon,
Oly halkán rebegi.

Szeresd a gyermeket, öleld szívedre őt,
Ringasd el lágyan a szegény kis szenvedőt,
Lehunyt pilláinak töröld le könnyeit:
S míg te a gyermekek könnyét törölgeted,
Egy láthatatlan kéz a csillagok felett
Letörli vétkeid!

AZ ÚJ KÉVE
MEGJELENÉSÉT
TÁMOGATTA

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Simon István

Gyerekkori karácsonyeste

Hirtelen milyen tág teret nyitott
óriási ereje a fagynak.
A jeges mezőn szinte tériszonyt
érezve csak gubbadnak a varjak.

Meredeznek a reggel még komor
hegyek fái is talpig zuzmarában.
A ház asztalán fölragyog a bor;
fenyők zúgnak a harangkondulásban.

S az erdei mélyutakra szorul
a hófúvás; a szomszéd faluból hát
toronyiránt jön a plébános úr
imbolyogva karácsonyra hozzánk.

A havas fényben látni még, ahogy
némán fölnez az úti feszületre,
hol szegként lógnak már a jégcsapok,
mielőtt a fiú megszületne.